

struise chiar un ceasornic care cânta și pe care îl îndrăgiseră toți prietenii; aceștia veneau la el anume ca să-l asculte și ca să vadă celelalte „minunații” create de Vlaicu.

Încă de când era elev de liceu, Vlaicu a fost preocupat de problema zborului mecanic. Foștii lui colegi de gimnaziu și prietenii povestesc cum odăita modestă, în care a locuit singur mai târziu, era plină de tot felul de unelte, diferite mecanisme, șuruburi, roți dințate și fel de fel de dispozitive. În cameră și-a făcut singur instalația electrică. În cinstea prietenilor care veneau la el, aprindea „lampa cea mare”, făcută tot de mâna lui. Această lampă cu arc lumina atât de puternic încât nu se putea sta prea mult la lumina ei, așa că toți își acopereau ochii.

Experiențele făcute cu zmeul de diferite forme și mărimi, în ultimii ani ai liceului, dar mai ales în timpul vacanțelor petrecute în familie, pe terenul din spatele casei și al șurii din Bințiș, l-au dus la construirea unui model zburător, a cărui elice era pusă în mișcare de mai multe fire de cauciuc. În toamna anului 1902, Vlaicu avea convingerea că rezolvase pe deplin problema zborului și că singura greutate care mai trebuia înlăturată era crearea unui motor corespunzător, deoarece motorul cu benzină, în stadiul de atunci, i se părea prea greu față de puterea dezvoltată.

Aurel Vlaicu ocupă un loc deosebit în galeria marilor pionieri ai aviației datorită faptului că el a construit și pilotat primul avion realizat integral în România, denumit „Vlaicu-1”. De fapt, Vlaicu a renunțat la postul său de la uzinele „Opel” din Russelsheim și a revenit, după excelente studii făcute la politehnicele din Budapesta și München, în patrie, spre a-și construi mai întâi planorul, iar apoi avionul menționat, cu care, la 16 iunie 1910, reușește primul zbor al unui aparat construit și pilotat de un român pe plaiurile românești. Facem această precizare întrucât, după cum se cunoaște, în 1906 un alt român pionier al aviației mondiale, Traian Vuia, efectuase, pe un aparat de concepție proprie, la Montesson, în Franța, primul zbor din lume cu mijloacele proprii de bord ale avionului. Și un alt fapt semnificativ: realizarea și zborurile efectuate începând din memorabila zi de 16 iunie de către inginerul și pilotul Aurel Vlaicu aveau loc în anul 1910, același an în care Henri Coandă își pregătea, pentru a expune la Salonul de aeronautică și automobile de la Paris, primul avion, fără elice, celebrul „Coandă 1910”, conținând primul motor cu reacție folosit în aeronautică.

Așadar, la 16 iunie, deasupra cîmpiei Cotrocenilor din Bucureștiul lui 1910, inginerul-pilot Aurel Vlaicu efectua zborul de încercare al primului avion construit integral pe pământul patriei, demonstrând încă de atunci valențele aeronautice ale geniului poporului român.

Referitor la acest prim zbor, Aurel Vlaicu avea să afirme: „Nu m-am ridicat atunci, la Cotroceni, mai sus de patru metri, dar nici Alpii nu mi-i închipuiam mai înalți... Zburasem și acesta era principalul”.

În 1911, Vlaicu a construit varianta perfecționată „Vlaicu-2”, cu care avea să cucerească prețioase trofee la unul din primele mari mitinguri aeriene: Aspern (Austria, 1912). Acolo, în fața a peste 20 000 de spectatori, inventatorul român Aurel Vlaicu avea să-și dovedească cu prisosință geniul constructiv și excelențele calității de zburător.

Ulterior acestui concurs, Vlaicu a dispus de fonduri și a început construirea primului aparat metalic — „Vlaicu-3”, avînd contractul prin care firma „Marconi” îi comandase două aparate și dorea să-i ia licența pentru a fabrica un lot de 100 de avioane. Însă Vlaicu — decedat într-un teribil accident, la 13 septembrie 1913, în timp ce încerca să survoleze în premieră Carpații — nu a apucat să-și vadă împlinit idealul, anume să utilizeze sumele de la firma „Marconi” pentru a întemeia prima fabrică românească de avioane. Aceasta avea să se realizeze abia după 12 ani, în 1925, cînd au fost înființate la Brașov Uzinele I.A.R. (Industria Aeronautică Română); această unitate productivă, alături de întreprinderile „ICAR”, S.E.T. etc., avea să ducă faima aeronavelor și motoarelor românești în întreaga lume, în special prin aparatul IAR-80, al patrulea din lume ca viteză în ajunul celui de-al doilea război mondial.

Dar nici în visurile sale cele mai înaripate Vlaicu nu și-a putut imagina avîntul luat astăzi de industria aeronautică de pe pământul patriei. Astfel, ultimul deceniu și jumătate din istoria sa, aeronautica românească l-a străbătut sub îndrumarea atentă a secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, căruia îi aparține concepția relansării pe un plan superior a tradițiilor aripilor românești, a făuririi unei industrii naționale de vîrf, care să valorifice superior inteligența tehnică și capacitatea creatoare ale oamenilor de știință, inginerilor și muncitorilor noștri.

Prof. VASILE TUDOR

Primele fabrici românești de avioane au fost „Astra” din Arad (1923), I.A.R. (Industria Aeronautică Română), uzină înființată în 1925, S.E.T. București (Societatea pentru Exploatare Tehnice), care a produs prima serie de avioane în 1929, și fabrica I.C.A.R. (Întreprinderea de Construcții Aeronautice Românești), înființată în 1932.

În prezent, în România funcționează mai multe fabrici de avioane, dintre care se cer menționate I.A.V.B. (Întreprinderea de avioane Băneasa — București), I.C.A. (Întreprinderea de Construcții Aeronautice — Brașov) și I.A.V. (Întreprinderea de Construcții de Avioane — Bacău). La București există, de asemenea, o modernă fabrică de motoare de aviație.

CONSTRUCȚII DE AERONAVE ÎN ROMÂNIA

La I.C.A. — Brașov se fabrică avioane de tip I.A.R., realizate după proiectele inginerului Radu Manicatiș, dintre care menționăm I.A.R. 813, 814, 817, 818, ș.a., o lungă serie de avioane utilitare, care se bucură de apreciere pe piața internațională. Cele mai noi tipuri sînt IAR 826 și IAR 827. Tot aici, în cooperare cu Franța, se construiesc elicopterele multifuncționale de mare complexitate IAR 316 B, IAR 330 și IAR 332. Fabrica din Brașov s-a specializat, de asemenea, în construcția planoarelor și motoplanoarelor, mult cerute la export. Calitățile deosebite ale aparatelor de acest fel au fost, de altfel, verificate. La sfîrșitul anului trecut, trei tineri planoriști din Australia au cumpărat de la Brașov motoplanoare Rîndunica I.S. 28 M 2. S-au înălțat în aer (motoplanorul este un planor dotat cu un mic motor care îl ajută să decoleze fără a fi tractat de un avion) și au planat pînă în Australia — evident, cu escale —, cale de peste 30 000 km! Este o performanță cu care nu mulți constructori și, desigur, nu mulți planoriști din lume se pot mîndri.

REPROIE AVIO

La aproape 80 de ani de la apariția avionului, evoluția sa este spectaculară, fiecare an aducînd elemente noi în structura lui.

Primul factor de introducere curentă a noului în aviație este tehnologia de fabricație. Atunci cînd numărul mare de nituri care solicită manoperă costisitoare a devenit o piedică în dezvoltarea aeronauticii, au apărut cleiurile și rășinile epoxidice, care înlocuiesc niturile cu succes, reducînd în același timp greutatea și mărind rezistența aparatului. În prezent, se realizează învelișuri din grafit epoxidic — un material compozit din fibre de grafit într-o matrice de rășini epoxidice, cîntărind pe jumătate cît plăcile de aluminiu echivalente și avînd o rezistență de pînă la patru ori mai mare. Unii constructori de avioane propun un nou tip de aparat, cu fuzelaj de grafit epoxi. Un avion care în mod normal cîntărește 40 000 kg va avea, reconstruit cu materiale compozite, caracteristici aerodinamice îmbunătățite și o concepție nouă de construcție a motoarelor, numai 18 000 kg.

Electronica participă și ea la schimbările ce apar pe aeronave. Treptat instrumentele convenționale de navigație și complicatele aparate de control care încarcă bordul sînt înlocuite prin tuburi catodice multifuncționale. Se introduce utilizarea computerelor de bord, a microcomponentelor, se miniaturizează multe din aparatele acționate prin sisteme mecanice sau hidraulice. Calculatorul de bord afișează lista de control la decolare, hărți ale traseului, anunță apariția unor defecte și altele. Sisteme electronice încep să asigure decolarea și aterizarea avionului. În fine, transmiterea comenzilor pe cale electronică și nu mecanică, întîia la un calculator de bord și apoi la suprafețele de comandă, reprezintă un alt factor de progres. În această tehnică nouă, comenzile răspund mai rapid și mai sigur, iar limitatoarele comandate de calculator corectează instantaneu even-

CTAREA NULUI

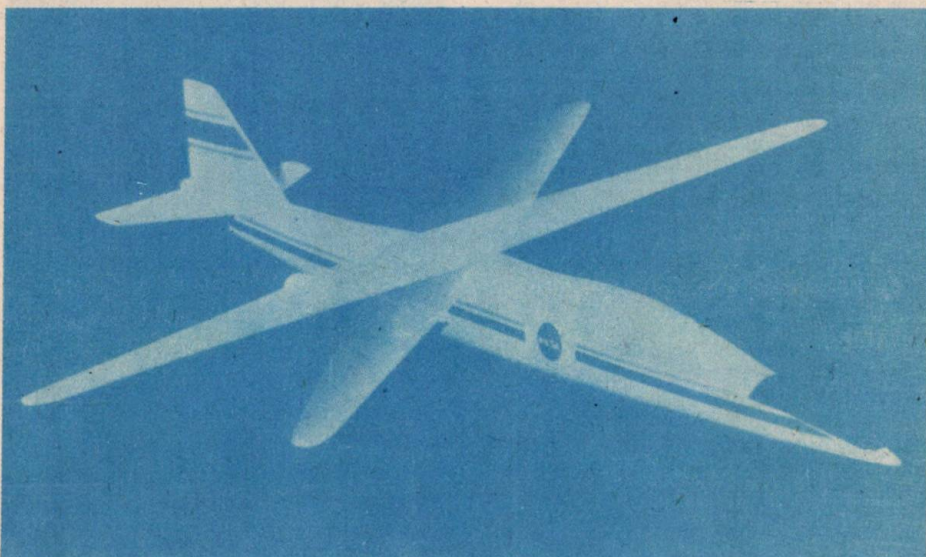
tualele comenzi eronate ale piloților.

O soluție economică în activitatea de cercetare o reprezintă avionul experimental fără pilot, dirijat de la sol sau

cu pînă la 20°, permițînd manevre abrupte și neobișnuite;

— frîna aerodinamică pentru decelerare instantanee.

Aceste elemente noi tind să se generalizeze. Se urmărește o manevrabilitate cît mai complexă: creștere sau scădere de altitudine, deviere laterală fără schimbarea direcției de zbor, evoluție curbă a avionului, în timpul căroră acesta rămîne în poziție orizontală. Suprafețe de comandă plasate sub fuzelaj și avînd forma unor aripii de rechin, coordonate printr-un calculator de bord, permit, asemenea evoluții deosebite. Se studiază introducerea unor lante de sucțiune pe suprafața aripii, prin care să se poată controla curgerea laminară a aerului. Succesul acestor căutări poate îmbunătăți performanțele și duce la o reducere a consumului de pînă la 30%.

de pe un alt avion echipat cu aparatură adecvată. Zborul avionului experimental poate fi urmărit prin intermediul unor camere de televiziune. Pe această cale au fost testate soluții de dată recentă, cum ar fi:

— ampenajul orizontal montat pe botul avionului, care, între altele, îmbunătățește curgerea aerului pe aripă;

— suprafețele de comandă montate sub fuzelaj, care permit viraje extrem de strînse;

— aripiioarele de la extremitatea aripii, care măresc stabilitatea, portanța și reduc rezistența la înaintare;

— ampenajul vertical dublu, servind la o mai bună stabilitate a direcției și un răspuns mai eficient al acesteia la comenzi;

— ajutorul de reacție care se rotește

Accelerațiile care intervin în timpul zborului unor tipuri de avioane sînt de 6—6,5 g. Pentru ca pilotul să reziste la asemenea accelerații, scaunul său se înclină automat în poziția cea mai avantajoasă, care permite suportarea solicitării respective.

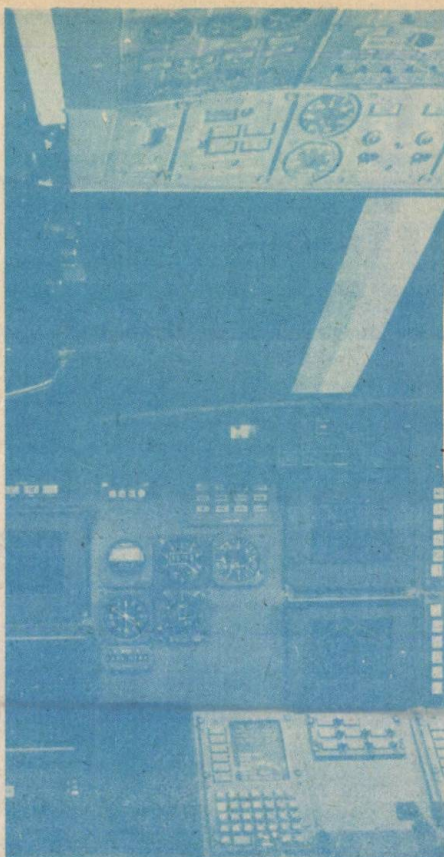
Pentru a realiza un zbor susținut în regim supersonic, avioanelor li se recalculează aripa. Se estimează că recalcularea aripii avionului de transport supersonic SST poate duce la obținerea unor economii de pînă la 40% față de „Concorde”. Pentru aceste cercetări se caută noi soluții de vizualizare a curgerii în suflerii: se recurge la generarea unor bule de hidrogen într-un tunel aerodinamic cu apă, se utilizează un film subțire de ulei în lumină ultravioletă. Rezultatele indică între altele

faptul că aripa nouă a avionului SST va avea bordul de atac foarte ascuțit — „ca o lamă de ras“ !

Paralel cu cercetările privind zborul supersonic, au fost reluate cele asupra condițiilor clasice de zbor — până la Mach 0,8. Redescoperim aripa cu un profil mai gros și o lungime mai mare. Aceste aripi mai lungi, în afara faptului că prezintă economicitate, contribuie și la confortul pasagerilor și al piloților. Tot în folosul pasagerilor, se caută să se lărgască spațiul de mișcare și cel afectat bagajelor. Se ține cont și de creșterea în înălțime constatată în ultimii ani, aceasta mai ales în studiile ergonomice de realizare a cabinelor și scaunelor.

Au apărut aripi de o formă neobișnuită. O aripă în foarfecă, pivotând în zbor cu 60° , duce la un consum redus în condițiile zborului cu reacție la viteza sunetului ; iar unda de șoc se disipează înainte de a atinge solul. Noua aripă în formă de X, care joacă rolul unui rotor de elicopter în cursul decolării și al suprafeței portante în cazul evoluției orizontale, permite atingerea unor viteze ridicate la aparate de genul elicopterului, care, în condiții normale, din cauza rezistenței la înaintare, nu pot depăși viteze de 500 km/h. Utilizarea la elicoptere a unor rotoare cu pale de lungime variabilă în timpul zborului poate fi și ea o soluție. În această grupă își fac loc aparatele așa-zis convertibile, care decolează pe verticală și evoluează orizontal la viteze ridicate, făcând trecerea între elicoptere și avioane.

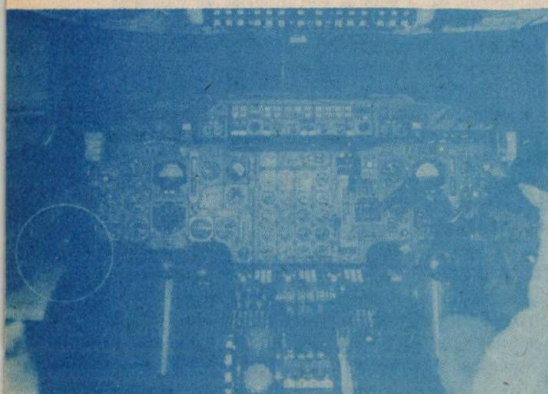
Apar avioane deosebite, cu modificări esențiale de concepție : motor cu elice în coada avionului, ampenaje verticale duble, ampenaje orizontale pe bot, ce introduc un unghi de incidență compensator — modificări care permit, de pildă, construirea unui avion-școală ce nu intră în vrie, eliminându-se un risc major de accidente.

Sisteme perfecționate de înregistrare a comenzii urmăresc privirea pilotului, înregistrează vocea lui sau acționează la simpla gândire a unei comenzi.

În fine, în domeniul sistemelor de propulsie, o soluție care conferă o economicitate superioară este elicea multipală (cu pale mai multe și foarte torsionate) sau elicea carenată. Se urmărește realizarea unor motoare cu funcționare constantă în regimuri subsonice ca și supersonice. Treptele de ventilator, compresor și chiar turbină ale motoarelor turboreactoare capătă pale reglabile. Materialele utilizate în construcția paletelor rezistă la sollicitări termice și mecanice tot mai ridicate. Tehnologii noi de realizare a aliajelor pe bază de nichel fac ca motoarele să aibă capacitatea de a funcționa la temperaturi ridicate. Folosirea aliajelor de titan le conferă o rezistență ridicată la o greutate specifică redusă.

Asaltul noului în aviație este în plin avânt. În laboratoare se elaborează avionul secolului XXI.

Ing. CĂTĂLIN MILESCU

PREMIERE

ROMÂNEȘTI ÎN

GEOGRAFIA LUMII

O sală din Muzeul de istorie naturală „Grigore Antipa” din București poartă numele medicului Ilarie Mitrea și prezintă publicului animale împăiate, păsări rare, plante și alte materiale colecționate de medicul român în insulele Indoneziei în cea de a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Aceasta nu reprezintă însă decît o etapă din viața și activitatea excepțională a omului de știință, marelui călător și pasionatului cercetător român care a fost Ilarie Mitrea.

Născut în comuna Rășinari, lângă Sibiu, Ilarie Mitrea a studiat medicina la Cluj. Dornic să cunoască lumea, el va părăsi Europa în mai multe rânduri, pentru a-și exercita profesia în cele mai îndepărtate colțuri ale lumii. În anul 1865, ca medic chirurg pe vasul „Peter Godefroy”, el ajunge la Brisbane, fiind primul român care a călătorit în continentul australian.

În aprilie 1866 poposește, tot în calitate de medic, în Mexic, unde rămîne zece luni și jumătate. Paralel cu îndeplinirea obligațiilor sale de medic militar, el acordă asistență medicală populațiilor mexicane din estul țării. Cu acest prilej întreprinde mai multe călătorii în interiorul țării, învață limba utah-aztecă și colecționează obiecte de artă populară locală, pe care ulterior le aduce la Rășinari.

În 1869 debarcă la Tandong Periuik — portul Djakarta de azi — din Indiile Orientale Olandeze (viitoarea Indonezie). Acolo va rămîne ca medic timp de 20 de ani, timp în care se va căsători cu o indigenă și va întreprinde lungi călătorii în interiorul multora din insulele țării. Cu aceste prilejuri întreprinde atente cercetări etnografice. Este astfel primul european care a înaintat adînc în interiorul insulei Borneo (Kalimantan), ajungînd pînă la marile masive muntoase.

Cu prilejul altei călătorii, el sesizează existența în aceeași insulă a unei specii rare de maimuță cu nasul lung

(nusobis) și propune măsuri pentru protecția naturii.

A revenit în patrie în anul 1893, stabilindu-se în Rășinari natală, unde s-a ocupat de arta populară.

★

Puțini știu că un punct îndepărtat din Țara de Foc poartă numele unui vestit călător român. Pe toate hărțile recente argentinene, promontoriul sudic al estuarului Rio Grande este menționat sub numele de Țara Popper. Iuliu Popper a fost primul călător și explorator român și european care, la finele secolului trecut, a traversat insula Tierra del Fuego.

★

Alți doi călători români, Dimitrie Ghica Comănești și fiul său, Nicolae, sînt primii europeni care au întreprins o expediție în Somalia. Ei au escaladat munții Kojar și Jigo din interiorul regiunii Ogaden. Aceasta s-a întîmplat către sfîrșitul anului 1895. Cu ajutorul unui aneroid, ei au măsurat înălțimea și au constatat că cel mai semeț vîrf are 1244 m.

În cursul călătoriei lor, tatăl și fiul au străbătut o depresiune de vreo 20 de kilometri situată între munții Zanat și munții Kaldes, puțin cunoscută. Pe drumul parcurs, exploratorii au dat nume românești unor munți, dealuri și văi nemenționate pînă atunci pe hărți.

Cercetările lor au adus o contribuție de preț la cunoașterea acelei regiuni din estul african. Apreciînd rezultatele expediției, multe institute științifice din Europa îl situează pe Dimitrie Ghica Comănești printre marii exploratori ai timpului.

Unele exemplare din animalele vîinate și plantele colecționate de Dimitrie Ghica Comănești pot fi admirate azi la Muzeul de istorie naturală „Grigore Antipa” din București.

Copilăria lui GEORGE ENESCU

de GEORGE SBIRCEA

CEA DINTII AMINTIRE MUZICALĂ

CEA dintii amintire muzicală a lui George Enescu datează de pe vremea cind avea trei ani. Îl luaseră părinții, într-o darabană trasă de cai cu zurgălăi, la băile Băltătești din județul Neamț. La aceste băi, îndrăgite de moldoveni, a auzit el primul taraf de muzică populară. Era alcătuit din viori, nai, țambal și contrabas, al căror glas se împletea într-un singur fuior.

Cinchit, cu bărbia în piept, Jorjac — cum era alintat de ai săi — a urmărit seri la rînd, fără să clipească, măiestria lăutarilor. Se simțea luat de sunete ca de un puhoi, fără a putea să li se împotrivească. Era uimit peste măsură de felul cum muzicanții aceștia

simpli, cu înfățișare de oameni nevoiași, stăpînesc sunetele vesele și neastîmpărate, de parc-ar stăpîni un cîrd de iepuri.

De emoție, inima îi zvîcnea pînă în gît, gata să-i curme respirația.

Înainte de a se întoarce la Cracalia, unde familia se stabilise venind de la Liveni, locul de naștere la 19 august 1881 al lui George Enescu, Jorjac a rupt din zăvoiul de lingă hotel cîteva nuiele. Acasă a întins pe nuiaua cea mai groasă a sforicică, apoi cu o nuia subțire, care îi slujea de arcuș, s-a apucat să „cînte” tot ce-și aducea aminte din cele auzite.

Însă, cum sforicică nu scotea nici un sunet, copilul a prins să fredoneze el însuși melodiile ce se întipăriseră în

PRIMA COMPOZIȚIE

auzul său, căci de pe atunci el avea o memorie fenomenală. Când era surprins cu această indeletnicire, se pitea rușinat după ușă. Se sfia de încercările sale copilărești, și doar promisiunea unui codru de piine cu povidlă îl îndupleca să iasă din ascunzătoare.

Aceasta a fost întâmplarea care a atras atenția lui Costache Enescu, tatăl viitorului compozitor și artist neîntrecut al violinei, asupra dragostei copilului său față de cîntec. A urmărit astfel cu luare aminte semnele din ce în ce mai limpezi ale talentului odraslei sale, luînd hotărîrea de a-i înlesni o pregătire corespunzătoare.

MULT s-a mai gîndit Jorjac la sunetele ce-l fermecau. Era plină lumea în jurul său de ele: paznicii sunau din corn, s-auzeau la răstimpuri semnalele prelungi de goarnă ale poștalioanelor, ba răsunau pînă în tîrziu verii buciumele păstorilor, odată cu tîlăngile turmelor. Apoi suna vîntul împrejurul casei, cînd ușor și în șoaptă, cînd înalt și ascuțit. Austrul, care bate peste Moldova de către răsărit, avea modulații melodioase, încît părea cîmpoiul unui muzicant năzdrăvan.

Cînd jocurile naive „de-a muzica” cu nuiele și strunjenii de păpușoi au luat sfîrșit, Jorjac primi de la tatăl său o vioară adevărată, după ce una cu numai trei strune îl nemulțumise profund, încît s-a și grăbit s-o arunce.

Stăpîn de astă dată pe un instrument în toată legea, Jorjac s-a așternut pe învățătură. Îndesebi iarna, cînd viscolul troienea ușa, încît nu era chip să ieși în cerdac măcar, n-ar fi lăsat instrumentul din mînă nici pe-o clipă. Vara mergea cînd la horă, cînd la serbările din sat, dus de părinți sau de vreun vecin. Era vrăjit de grația fără seamăn cu care femeile și bărbații se învîrteau în dans. A învățat în felul acesta, aproape fără să bage de seamă, o mulțime de melodii de joc, pe care le-a ținut minte toată viața.

Din ele a urzit mai tîrziu primele sale compoziții, cunoscute azi în lumea întreagă. Ele se intitulează **Poema român, Rapsodia română nr. 1 în La major și Rapsodia română nr. 2 în Re major**, și sînt aplaudate peste tot unde se cîntă, fiindcă au farmecul prospețimii și al simplității.

DACĂ n-ar fi decît autorul acestor trei lucrări pline de suflet românesc, și tot l-am socoti pe George Enescu unul dintre cei mai de seamă compozitori ai noștri. Însă cu ceea ce le-a adăugat mai tîrziu, el a dobîndit locul de frunte în muzica românească și un loc de seamă în muzica universală a secolului XX.

MICUL George Enescu, care își antrena cu sîrg degetele pe strunele viorii, căutînd să deprîndă locul unde trebuie potrivit fiecare și să se obișnuiască cu apăsarea lor mai aspră sau mai lină, după calitatea tonului dorit, merita o răsplată pentru hărnicia sa. Răsplata aceasta s-a și ivit curînd, sub chipul unui lăutar, pe care Costache Enescu îl adusese de la Dorohoi.

Era Nicolae Chiôru, zis și Lae, primul maestru de muzică al lui Enescu. Știa o mulțime de doine, hore și sirbe, după cum știa române, valsuri, cuplete. Le cînta într-un fel deosebit din cetera sa afumată, mulțumindu-și pe deplin ascultătorii. Deși auzise și el vorbe de laudă despre prichindelul înzestrat de la Cracalia, i-a spus chiar de la prima întîlnire viitorului său elev, fără vreo asprime, însă cu toată hotărîrea:

— Mata ai s-ascuți de mine, că eu îs cărunț.

— Oi asculta — făgădui copilul supus.

— Așa. Da' pentru asta de mine să nu te temi.

— De ce m-aș teme? s-a mirat blind Jorjac.

DE LA cea dintîi lecție, lăutarul a ciulit bine urechea: sunetele se zbăteau în vioara năpîrstocului ca un șuvoi într-o albie prea strîmtă. Cu toate că Jorjac asculta cîmintele toate cite i se arătau, de îndată ce potrivea arcușul pe strune se cufunda parcă într-o visare, uitînd de meșterul lăutar, ca și de tot ce se petrecea în jur.

Așa a trecut o vreme, pînă cînd, într-o bună zi, Nicolae Chiôru înțelegea că nu mai are ce să-l învețe pe Jorjac.

— Băietu ista al matali îi tînăr — îi spuse el lui Costache Enescu. Da' eu zic c-are să ajungă artist mare, ba chiar mai mult decît atîta. Într-o zi are să cîntească neamul nostru în Moldova.

Înfundîndu-și pe cap pălăria ciuruită, se întorcea la Dorohoi, ca să lase în sufletul micului Enescu o amintire de neșters. Și-a adus cu duioșie aminte de el în compoziția sa din anii maturității, **Suita pentru pian și vioară „Impresii din copilărie”**, a cărei primă parte poartă titlul „Scripcarul”!

DUPĂ plecarea lăutarului, părinții au adus la Cracalia un pian. Era un instrument vechi, cu lemnul uscat și sunetul aspru, dar era totuși o adevărată „orchestră”, pe care băiețelul putea să exerseze și să compună.

— Am început să compun, fără a sta mult pe gînduri — și-a amintit Enescu la sfîrșitul vieții. Deși nu știam nimic, sau aproape nimic, și nu aveam pe nimeni să mă îndrume. Cu toate acestea,

încă de copil am avut ideea fixă de a deveni compozitor, și numai compozitor.

Astfel a luat naștere prima „compoziție” a viitorului maestru, intitulată **Țara Românească**. Micul autor însemnase sub titlul lămurirea următoare: **Operă pentru vioară și pian de Gheorghe Enescu, compozitor român, în vîrstă de cinci ani**. Au urmat și alte încercări componistice, însă abia cînd Jorjac i-a cîntat tatălui său, la vioară, valsul „Valurile Dunării, de Ivanovici, Costache Enescu s-a hotărît să-l ducă pe fiul său la învățătura superioară a muzicii.

ÎN 1866, pe cînd avea cinci ani, Enescu i-a fost prezentat compozitorului Eduard Caudella, profesor la Conservatorul din Iași. Acesta i s-a adresat cu multă bunăvoință copilului:

— Dacă știi vreo bucată, te rog să mi-o cînti.

— Mai întîi să-mi cînti dumneata. ca să văd ce știi — a răspuns băiatul cu îndrăzneală.

După o privire muștrătoare a tatălui său, scoase totuși instrumentul din cutie, îl potrivea sub bărbie și, cu ochii duși undeva departe, prinse să cînte lin și îngîndurat.

Caudella auzise ce trebuia. L-a sfătuit, așadar, pe Costache Enescu să-l învețe deocamdată pe copil să citească notele. Abia după doi ani, cînd el cînta orice de pe note. Caudella i-a recomandat să-și ducă băiatul de șapte ani la Viena, singurul loc unde un asemenea talent putea să afle educația muzicală pe măsura înzestrărilor lui.

ÎNȚIUL CONCERT PUBLIC

ÎN TOAMNA anului 1888, însoțit de părinții săi, George Enescu sosi la Viena, oraș în care s-a simțit de la început acasă. Clădirile, cuprinse de iedăra bătrînă, erau împrejmuite de grădini cu flori și livezi cu pomi, porțile erau mari și arătoase, numele de pe ele se suflaseră cu polei, felinele ardeau seara peste tot, ca niște focuri de artificii. Erau acolo mai cu seamă o mulțime de cîntece, care azi s-au uitat, dar care s-au strecurat pe încetul în sufletul micului violonist român.

Enescu a studiat, la Conservatorul din Viena, vioara. Profesorul său era Iosef Hellmesberger, care l-a și primit în gazdă pe băiatul cuminte și silitor.

La școala aceasta superioară, unde lecțiile erau predate de muzicieni de seamă, moldoveanul abia de-o șchioapă și-a însușit la iuteală multe din cîte se află la temelia artei violinei și a măiestriei componistice. A avut prilejul să asculte multă muzică bună, căci gazda

sa îl lua adesea cu el la Operă, în a cărei orchestră cînta. A avut și ocazia de a cunoaște pe cîțiva muzicieni renumiți, între care pe Johannes Brahms. Acesta asculta și lăuda iscusința tinerilor, ba uneori asista chiar la concertele date de orchestra lor.

ÎN ACEST fel, Enescu a cunoscut de timpuriu o mare parte din muzica vieneză, oraș unde trăiseră Haydn, Mozart, Beethoven și Schubert. Către sfîrșitul veacului al XIX-lea, publicul era însă atras îndeosebi de muzica lui Richard Wagner, de eroii mitologici și legendele din operele lui. Lui Enescu i s-a părut că, în aceste opere, instrumentele din orchestră bubuie ca niște rostogoliri de stînci, ca altelei ele să susure tainic, asemenea piraieiilor de șes.

La sfîrșitul primului an de învățătură la Viena, Jorjac își anunța astfel părinții despre rezultatele ce le obținuse: „Profesorul meu este foarte mulțumit de mine. Eu sînt harnic și, pînă oi să merg iar la Slănic, cred că am să fac puțin progres”.

La 24 iulie 1888, la băile Slănic din Moldova cîntase Enescu primul său concert public. El a fost organizat „în folosul săracilor din localitate”, cum se arăta pe singurul afiș scris de mină. Cu acel prilej a interpretat, plin de siguranță, fantezii pe arii din opere. Succesul a întrecut toate așteptările, așa cum a arătat un ziar al cărui corespondent spunea că tînărul minuisse vioara „cu o dibăcie admirabilă”.

Încă de pe atunci, muzica trecea din degetele lui Enescu de-a dreptul în inima ascultătorilor!

LA VIENA, Enescu a terminat în doi ani cei trei ani de cursuri ale clasei pregătitoare de vioară. Avea nouă ani cînd a fost admis în cursul superior, pe care l-a absolvit în 1893, la vîrsta de doisprezece ani. Pe lîngă nota cea mai mare, i s-a conferit și medalia de argint a Asociației prietenilor muzicii, pe care o primeau numai elementele cu adevărat strălucite.

Vestea succeselor la învățătură ale lui George Enescu a ajuns și în țară, unde poetul George Coșbuc îi anunța într-un articol pe cititori că „Un copil de vreo treisprezece ani, născut în județul Dorohoi, a pus în uimire pe artiștii din Viena prin extraordinarul său talent muzical. Gazetele vieneze spun că acest copil are un talent tehnic cum rar s-a pomenit și că el cunoaște toate misterele virtuozității. Dacă va urma să se dezvolte, peste puțin numele tînărului român va fi citat printre cele mai strălucite nume artistice. Domnul Hellmesberger va veni cu Enescu la București, ca să dea concerte la Ate-neu”.

CÎND, cu capul înălțat și ochii lucitori, micul Enescu a apărut pentru întâia dată pe scena Ateneului Român, toate privirile s-au îndreptat încintate spre băiatul cu o înfățișare blândă. Cei care au luat parte la concertul acela istoric au fost de părere că nici unul dintre violoniștii români nu cîntase vreodată cu aceeași putere de convingere ca acest copilandru.

Enescu ar fi putut să-și înceapă încă de pe atunci turneele de concerte prin lume, dacă prevăzătorul dascăl vienez nu i-ar fi spus lui Costache Enescu :

— **Fiul dumneavoastră a învățat multe lucruri la Viena. La Paris însă ar avea prilejul să învețe și mai multe. Aș putea să-l recomand lui Massenet, care s-ar bucura să-l aibă elev.**

Părintele înțelept a dat ascultare sfatului binevoitor și, în toamna anului 1894, și-a dus băiatul la Paris, convins că, la orice vîrstă, artistul are de învățat și mai multe decît cunoaște.

CONSACRAREA

LA PARIS, Enescu s-a simțit la largul său : către sfîrșitul veacului trecut, orașul era plin de muzică. Domnea peste tot o mare animație, pe bulevarde circulau omnibuse trase de cai, pe Sena alunecau vapoare încărcate cu turiști.

După anii petrecuți la Viena, micul moldovean nu era cituși de puțin sperios, cum te-ai fi putut aștepta de la un băiețandru venit din răsăritul Europei. Pianistul Alfred Cortot a evocat mai tîrziu curajul cu care George Enescu și-a făcut apariția la Conservatorul din Paris. Pe vremea aceea era un adolescent vînjos, cu pantalonii prea scurți și haina strîmtă. A și fost luat îndată peste picior de elevii mai vîrstnici, îmbrăcați după moda timpului.

Cu toate acestea, noul venit nu s-a tulburat de fel cînd a fost întrebare, cu ironie :

— Unde vrei să te înscrii ?

— Nu știu încă — a sunat răspunsul lui Enescu.

— Cînti la vreun instrument ?

— Cînt, bineînțeles.

— Si, mă rog, la ce instrument cînti ?

— La vioară.

— Așadar, ai să te înscrii la clasa lui Marsick.

— S-ar putea.

— Ia poftim și cîntă-ne ceva, să vedem ce știi.

— Dacă vrei...

Enescu cîntă un fragment din **Concertul pentru vioară** de Beethoven cu siguranța unui mare artist.

— Mai cînt însă și la pian, încît s-ar putea să mă înscriu la clasa de pian —

zise el.

— Nu mai spune ! s-au minunat tinerii uluiți.

Enescu s-a instalat la un pian și a cîntat o mișcare dintr-o sonată de Beethoven, la fel de magistral.

— Adevărul este că aș prefera clasa de compoziție — a reluat Enescu conversația.

— Cum ? — s-au minunat viitorii colegi, refuzînd să-și creadă urechilor. Doar nu ești și compozitor ? !

— Ba sînt.

— Și ce compui, romanțe ?

— Compun simfonii.

— Simfonii ! — au exclamat copleșiți cu toții.

— Am compus pînă acum trei.

— Trei simfonii, și Enescu nu avea decît treisprezece ani ! — avea să comenteze celebrul pianist francez în timpulară.

CINCI ani după această intrare triumfală la Conservatorul din Paris, George Enescu a absolvit cursul de măiestrie artistică la vioară. I s-a conferit și de astă dată cea mai înaltă recompensă, acel **Grand Prix** de care n-au avut parte decît violoniștii cei mai de seamă.

PE LÎNGĂ vioară, Enescu și-a desăvîrșit la Paris și studiile de compoziție, sub îndrumarea lui Jules Massenet și Gabriel Fauré. Ceea ce n-a învățat de la maeștrii săi, a învățat din arta și viața muzicală pariziană. Căci, în ultimul deceniu al secolului trecut, Parisul era centrul muzical al lumii. Acolo a compus el **opus 1**, suita pentru orchestră **Poema română**. A înviat în sunetele ei imagini ale țării sale dragi, evocîndu-i peisajele, oamenii, cîntecele, dansurile.

— **Era destul de simplă și naivă** — avea să spună mai tîrziu Enescu despre această primă lucrare mai importantă a sa, ca să adauge însă îndată, ca pe o consolare —, **dar venea din inimă !**

A și cucerit cu ea simpatia publicului și prețuirea criticilor de pretutindeni, încît drumul spre glorie îi era de astă dată deschis. Un drum lung și, de multe ori, anevoios, presărat cu momente strălucitoare în sălile de concert, fie cu vioara în mînă, fie ca dirijor în fruntea unor mari orchestre, fie ca autorul unei bogate opere, între care trei mari simfonii, cîteva suite, sonate pentru pian, pentru pian și vioară, muzică de cameră, lieduri și tragedia lirică **Oedip**, pe un text de poetul Edmond Fleg, lucrare care a consacrat definitiv numele lui George Enescu în arta muzicală a secolului XX.

TIBERIU UTAN

EXERCİȚIU DE PRIMĂVARĂ

Întinde brațele —
cuprinde soarele.

Întinde brațele —
aruncă soarele

și răsăritului
și asfințitului.

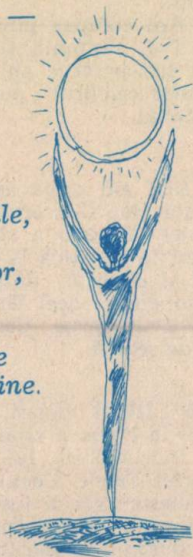
Deschide ușile
că vin brândușile,

scîncetul mieilor,
mugurii teilor.

Încep să clatine
paltinii — platine.

Din Anatolia
ride magnolia.

Tainice tisele
mîngîie visele.

Timpi ai șotronului
contra gudronului.

Întinde brațele —
aruncă soarele.

întinde brațele —
cuprinde soarele.

SOFIA VĂCĂRESCU

LECȚIE DE ISTORIE

Dacă vrei să știi cum a fost
Deschide istoria la pagina-ntîi
Și află de-acolo, copile,
Drumul de glorie urmat
De oamenii acestor pămînturi.
Arc de Carpați peste timp,
Bătrînul Danubiu, antică mare...
Patrie — această bucată de cer
Străjuind peste noi,
Poți oare azi, să cuprinzi
Într-o singură carte,
Atîtea nume de eroi și atîtea fapte
Care se cheamă atît de total
Și de simplu — țara aceasta ?

Dacă vrei să știi cum a fost
Privește-n cartea istoriei.

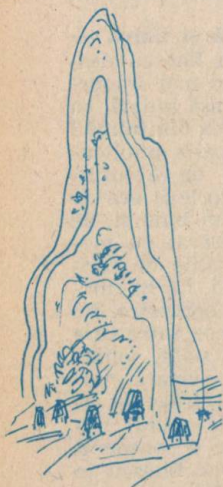
ZINA PETRESCU

PRIN ȚARA TA, COPILĂRIE

Prin țara ta, copilărie, călătoresc cu dorul iar
Într-o căruță de cireșe înmiresmat abecedar
Cu slovele crescute — faguri, pe valea inimii plăpîndă,
Cu glasul limpezit în cerul aripilor de neosîndă.

Ne-ntîmpină același plai în cupe galbene de grîu
Aceleași case respirate în păsări și-n oglinzi de rîu,
Pe unde mai tresaltă-n zare, castele albe de nisip,
Horă de tulnice suavă, viu luminînd al mamei chip.

În țara ta, spre frumusețe și adevăr statornic sui,
C-atîta dragoste și pace, îți stau izvor și căpătîi ;
Tu, mai departe, ia aminte veghind la flacăra lor mare,
Că fără pace și iubire, lumina-n ochii lumii moare !

AL. ANDRIȚOIU

CA DUBLĂ ÎNSPICARE

Ne e știința vrednică brătară,
încît visăm cu ochi ingînereschi.
Dar tot copii, avem bunici la țară,
la gura sobei s-ascultăm povești.

Cu electronica stăm față-n față
și plăsmuim mașini, încît te miri.
Dar tot rîvnim borcanul cu dulceață
de vișine, nuci verzi sau trandafiri.

Naturii multe taine-i vom învinge,
sîntem copii cu suflet de titan,
dar tot fugim după aceeași minge
prin iarba veselă de pe maidan.

Ce dublă înspicare ! Ce frumoasă !
Idei savante-n suflet de copil !
Cu munca și cu joaca facem casă,
ca ploile cu soare din April.

Depart, -n vreme, se deschide-o zare
cînd se visează mari cei încă mici. —
— Unde te duci ? La munte ? Sau la mare ?
— Oriunde. Dar mă duc și la bunici...

DOINA URICARIU

PIRAMIDE FIRAVE

Lemn de cireș, lemn de prun
Varul așază pe trunchi sărbătoare
tu alergi în livadă după simburi
căzuți
să înalți cu ei grămăjoare.

Oare ce-or fi aceste piramide firave
Ce-a închipuit, din ele, mîna ta
harnică și grăbită,
ce tezaur ? ce vis ?
zidești cu o cărămidă încropită.

Din bulgări, din așchii, fie ce-o fi,
din frunze căzute și pietricele
găteje uscate, cochilii de melc,
rătăcite surcele.

O, cheamă-mă în casa ta,
în odaia ei mă alintă

EMILIA CĂLDĂRARU

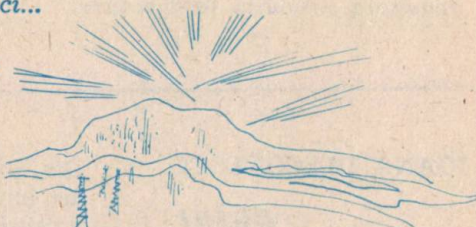
ZÎMBET DE COPIL

Fii acel ce crede
În curate zări,
Cîntă și cuvîntă
Peste depărtări.

Fii acel ce crede
Aripii în zbor,
Și suride lumii
Ademenitor.

Fii acel ce crede
Fructului de pom.
Crede și se-ncrede
Numelui de om.

Fii acel ce crede
Vîntului de-april
Fii minunea lumii ! —
Zîmbet de copil.

povestește-mi despre ușile ei
și nevăzuta-i oglindă.

oare ce-or fi aceste fire de fin
adunate grămadă,
o căpiță sau lanul ?
în firimitura ta de ogradă :

„Pot să le stric. Fac altele din nou“,
îmi spui cu surisul pe buze
Dar ce vei clădi, din zborul
roșiei buburuze ?

Lemn de cireș, lemn de prun
Varul așază pe trunchi sărbătoare
ce mai înalți, ce mai visezi ?
Copilărie, sub soare.

ELISAVETA NOVAC

COPIII

Priveghem o planetă cu miez de lumină
pe care copiii visează să zboare
și visul lor se întruchipează în nostalgia
prelungă

și se coace la hotarul privirii
pe ramura luminii solare.

Le e dat să alerge pe drumul soarelui
prin sărbătorile timpului către izvoare
și prin imensa priveliște a cerului
cu nimbul luminii să se măsoare.

S-aud pașii copiilor din timp
și freamătul prelung în jurul țării lor,
aidoma unui stol de păsări
ce-și poartă cuiburile-n zbor.

S-aud cum trec luminoși
cu brațele-aripi desfășurate spre soare
de joc și de vise, copiii frumoși
deasupra timpului fără hotare.

GRIGORE HAGIU

DESENE PE STICLĂ

STICLA

FERMECATĂ

dintre sticle
mai întâi
alegi o sticlă
pînă ce-i găsești măsura
iei un geam
ce tura-vura
simplu geam
la o adică

cum vopselele-s de apă
cît mai multe
și-mpreună

n-o mai face pe
deșteptul
poți de-a dreptul
în zi bună

IOANA DIACONESCU

GRÎUL

Din nou mă amenință grîul rîzînd,
iar îmi bate în tîmple ca-n ferestre, vara,
îi presimt rădăcina roșie încolăcindu-mi
încheieturile fiecărui deget.
Iar se zburlește la mine cu țepii lui de aur,
și eu uit de mine, parcă mi-ar fi frică,
frunzele, alene, peste ochii mei
se întind cu milă, le astîmpăr încă
și le fac să creadă c-o să tac mai mult,
gura mea e beată, dar, de multe vorbe,
mă aplec și vād peste pămînt
umbra uriașă care iar mă soarbe
și-n puterea grîului, iată, stau din nou
răzvrătită și cătînd cu îndoială
fruntea să i-o adun în pumn,
și să uit de teamă și de oboseală.
Bate grîul iar în fruntea mea,
bate, ca-n fereastră, vara
și în jurul degetelor mi se-ncolăcește
rădăcina lui, roșie ca para.

GEORGE CHIRILA

SATUL COPILĂRIEI

Alergăm prin iarbă desculți,
iarba e umedă de rouă,
ochii ni se răsfrîng în apa
pururea fragedă, nouă.

să le-ntinzi
chiar și cu deștul.

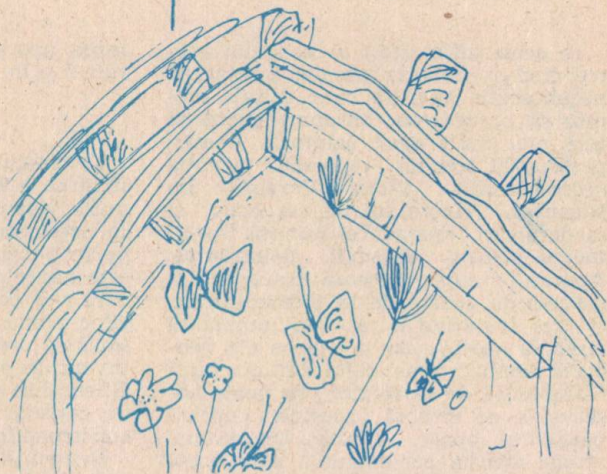
stai cu sticla
față-n față
tu o-nveți
și ea te-nvață
ce-i în ea
și ce-i în tine
să se-amestece
mai bine

lume veche
lume nouă
în oglinda ei se-arată
sticla este fermecată.

Plopii, ulmii și fagii
se miră, te miri și mă mir,
culegem murele, fragii
din basmul pe care-l înșir
ai noștri, tot tinerii, dragii...

În podul bunicii e ziuă,
în podul bunicului ninge
cu fluturi și flori de cicoare,
văzut de aici globul pare
rotundă fantastică minge.

Cad stele pe rîu somnolînd,
doar greierii încă mai sună
și satul adoarme în gînd
cu noi sub potopul de lună.

DRAGOȘ VICOL

ȘI PLOAIA VINE ALBĂ...

Și ploaia vine albă, densă, caldă
pe culmi, peste poieni, peste genună.
Stau arborii cu palmele întinse
și-un foșnet larg prin cetiniș răsună.

Alunecînd printre nervuri și aripi
ploaia pătrunde-n sufletul pădurii —
și cețuri albe se preling din piscuri
și-n ceață, însetați, rotesc vulturii.

Și vine-un ceas cînd umbrele pășesc
printre copaci, ca vulpile roșcate —
cînd peste ramuri plouă cu-nstelări
și totul iese din singurătate —

un ceas cînd mușchiul fumegă ușor,
cînd lemnul viu, lovit de stele, sună,
cînd cerului îi este dor de munți,
iar munților le este dor de lună...

CĂLĂTORIE ÎN LABORATOARELE VIITORULUI

Cunoscutul om de știință român și prieten al cutezătorilor, dr. Marcian Bleahu pleda, de curind, într-o mare publicație, pentru cunoașterea mai deplină a valorilor românești din știință și tehnică. Domnia sa socotea impunerea lor în conștiința publică drept o îndatorire fundamentală a factorilor educaționali.

Împărtășindu-i întru totul punctul de vedere, socotim că, pentru tinăra generație, punerea în lumină a cuceririlor gândirii teoretice și practice naționale are în plus și forța unui exemplu stimulat, menit să întărească mereu atracția copiilor, a tineretului spre creația științifică și tehnică, atât de firească în anii noștri. Cu acest gând rememorăm în paginile care urmează câteva din cuceririle cele mai recente ale gândirii tehnice românești orientate spre necesități arzătoare de azi și de mâine ale patriei.

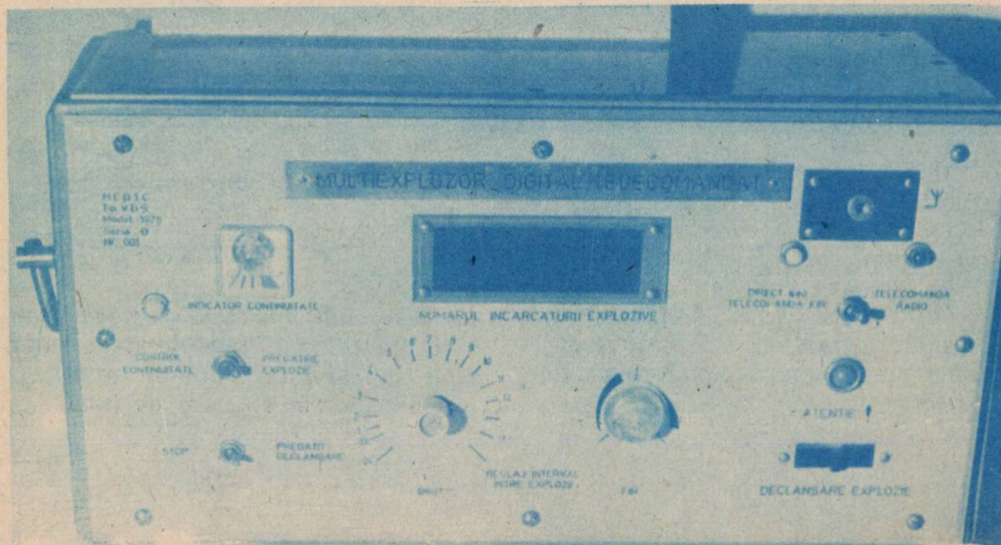
În acest ultim sfert al veacului nostru, cînd în ecuațiile energiei apar atîtea necunoscute, apariția unor utilaje menite să optimizeze consumul energetic este mai mult decît salutară. Acestei preocupări trebuie raportată invenția cercetătorului Victor Vărzaru din București (Institutul de cercetări și modernizări energetice) numită **Opacimetru pentru dispersii neuniforme**. Aparatul supraveghează transparența gazelor de ardere de la termocentrale. O face trimițînd o rază de lumină să străbată aceste gaze la ieșirea din centrală. Analizînd fasciculul luminos după filtrarea sa de către gaze, se poate observa în ce măsură acestea cuprind particule opace, nearse. Un semnal atrage atenția personalului, care poate astfel optimiza arderea și folosi mai deplin zestre energetică a combustibilului. Faptul că autorul instalației a optat pentru semnale luminoase intermitente a dus la un spor de precizie și la mari economii în construcția și utili-

zarea aparatului. Invenția a fost brevetată și în mai multe țări străine.

★

Cincinalul 1981—1985 prevede construirea a 900 000 de locuințe și a unui mare volum de construcții industriale. În acest context fiecare modernizare și perfecționare aplicată în construcții este neprețuită. Printre ideile valoroase care vor contribui la îndeplinirea marilor planuri adoptate pentru perioada imediat următoare, pot fi amintite și invențiile prezentate de dr. ing. Florin Gheorghiu și colectivul său (Institutul de cercetări în construcții și economia construcțiilor).

Pentru egalizarea suprafețelor turnate în beton se aplica pînă mai ieri un strat de nivelare (numit șapă de egalizare) format din ciment și nisip, acest mortar fiind transportat cu containerele la fiecare etaj și întins manual peste planșee. **Procedeul și șapa**

de egalizare GIF create de colectivul sus-amintit înlocuiesc cimentul — mare consumator de energie — cu ipsosul. Amestecat cu nisipul într-o soluție fluidă, el poate fi transportat prin pompare, ceea ce simplifică enorm transportul și, așternut peste planșeu, se nivelează de la sine, ca orice fluid, economisind un imens număr de ore de muncă. În plus, șapa de ipsos se întărește în 3—4 ore în loc de 7 zile în cazul vechiului amestec.

Pe aceeași bază a fost creat un nou procedeu de aplicare a tencuielilor subțiri aplicate pe suprafețe de beton. Cele două metode cunosc o mare răspândire în industria construcțiilor din țara noastră.

★

Un vast „spectru” de utilizări are aparatul numit **Reactometru**, opera unui colectiv condus de ing. Simion Prună (Institutul național de metrologie). Aparat medical, acesta analizează reflexele și reacțiile pielii la acțiunea curentului electric, variația lor. Datele obținute prin simpla aplicare în palmă a doi electrozi permit medicului să măsoare cu o precizie imposibil de obținut anterior oboseala, stresul, hiperexcitația bolnavului, dându-i posibilitatea de a aplica un tratament precis orientat și dozat matematic. Aparatul poate veni însă, de asemenea, în sprijinul activității profesionale a oamenilor sănătoși, întrucât este un tester excelent al capacității de a conduce un vehicul, de a supraveghea un proces productiv care pretinde atenție continuă și concentrată etc.

★

Agrobiologia mai ascunde multe taine și mai ales multe rezerve. Folosirea lor în sprijinul creșterii producției agricole este un imperativ al timpului nostru.

Ce legătură poate fi între toate acestea și invenția brevetată recent **Dispozitiv pentru magnetizarea apei** a timșorenilor ing. Cornel Abrudan și Gheorghe Lucaci? Dacă nu vă putem da detalii asupra noțiunii de apă magnetizată, sîntem în măsură totuși să vă relatăm că introducerea a doi butași, unul într-un recipient cu apă obișnuită, celălalt într-unul cu apă magnetizată a avut drept rezultat apariția rădăcinilor la cel de-al doilea cu patru săptămîni mai devreme! Elocvent, nu? Irigarea roșiilor cu apă magnetizată grăbește coacerea cu două săptămîni. Aceeași apă are și proprietăți curative, care au și fost verificate asupra păsărilor de curte.

Apa magnetică poate avea un viitor nebănuit în agrozootehnia noastră.

★

Mai multe invenții românești brevetate în ultima vreme prezintă aplicații în industria automobilistică. Prin ele se numără și **Dispozitivul pentru modificarea fazelor de distribuție la motoarele cu ardere internă** creat de Vasile Dumitrescu (Institutul de învățămînt superior din Pitești). Aplicarea dispozitivului la autoturisme aduce, o dată cu alte îmbunătățiri funcționale, reducerea consumului de combustibil cu 20 la sută. Paralel cu aceasta, scade gradul de poluare a aerului de către gazele produse, iar durata utilizării uleiului de motor crește.

★

Trecerea în revistă a celor mai de seamă invenții brevetate în ultimul an și semnalate publicului ar putea continua pe multe pagini. Ne mulțumim să amintim că printre ele se numără cîteva instalații noi de captare a energiei solare și eoliene, complexe de extracție minieră și petrolieră de concepție originală, o instalație de recuperare a căldurii gazelor de ardere la agregatele de desprăfuire și uscarea a minereurilor, una de recuperare a energiei termice și transformare a ei în energie electrică, un tip nou de laminor pentru bilele necesare morilor de măcinare a cărbunelui, un aparat de tăiere a barelor de metal prin rupere, mai multe procedee de recuperare și prelucrare a litiului din reziduuri; una de polimerizare stereospecifică a izoprenului, una de sinteză a blocopolimerilor, un mare număr de medicamente noi și altele.

Aflată în primă afirmare viguroasă, gîndirea tehnico-științifică originală, crescînd pe temelii care fac mîndria noastră, a tuturor, descoperă mereu noi tărîmuri de aplicație, impune mereu noi valori naționale, creînd în laboratoarele prezentului tehnologiile secolului viitor.

DINAMICA INVENȚIILOR ROMÂNEȘTI ÎNȚRE 1906 ȘI 1980

Perioada	Înregistrate	Acordate
1906—1947 (42 ani)	38 645	37 420
1948—1965 (18 ani)	12 824	5 771
1966—1970 (5 ani)	14 676	9 906
1971—1975 (5 ani)	18 827	11 343
1976—1980 (5 ani)	18 034	12 106

Alexandru cel Bun — 550 de ani de la moarte. De numele acestui domnitor se leagă o perioadă de deosebită înflorire economică a Moldovei.

Ion Agârbiceanu (1882—1963) — 100 de ani de la naștere. Autor a numeroase povestiri, Agârbiceanu oferă în scrierile sale imagini ale vieții din satele și orașele Transilvaniei dintre cele două războaie. Povestirea sa „Fefelega” constituie o pagină antologică a literaturii noastre.

Ion Luca Caragiale (1852—1912) — 130 de ani de la naștere. Prin întreaga sa operă, I. L. Caragiale s-a înscris în galeria marilor clasici ai literaturii noastre. În piesele și schițele sale a satirizat cu o extraordinară vigoare moravurile societății din vremea sa, creînd o categorie de tipuri de neuitat.

Vasile Conta (1845—1882) — 100 de ani de la moarte. Filozoful român s-a format în condițiile orientării materialiste a științelor naturii, sub influența darwinismului. Conta considera că lumea este de natură materială, într-o continuă schimbare. A fost un filozof cu o gândire progresistă. Filozofia materialistă a lui Conta a avut o puternică influență în cultura românească, contribuind la crearea unui climat favorabil pentru răspîndirea ideilor socialiste. S-a preocupat de dezvoltarea învățămîntului tehnic și profesional, precum și de învățămîntul pentru fete din țara noastră.

Nicolae Grigorescu (1838—1907) — 75 de ani de la moarte. A fost unul dintre cei mai străluciți pictori români ai secolului al XIX-lea. Numeroasele sale lucrări, prezentînd satul românesc, peisajele țării, chipurile oamenilor, l-au făcut pe Alexandru Vlahuță să-l numească „rapsod al pămîntului nostru.”

Însoțit de un înalt patriotism, N. Grigorescu a participat la campaniile din războiul de la 1877 pentru cucerirea Independenței de Stat a României. Acolo, pe front, a realizat numeroase desene surprinzînd chipuri de oșteni sau momente de luptă. Mai tîrziu, aceste desene au stat la baza unor tablouri, printre care marea compoziție cu titlul: „Atacul de la Smîrdan”. Nicolae Grigorescu a ridicat pe înalte culmi pictura românească, exercitînd o puternică influență asupra marilor artiști care au trăit în epoca sa, precum și celor din generațiile următoare.

Bogdan Petriceicu Hașdeu (1838—1907) — 75 de ani de la moarte. A fost unul dintre marii cînturari români ai veacului al XIX-lea. Lingvist, istoric, scriitor, B. P. Hașdeu a fost un spirit enciclopedic cu o extraordinară putere de cuprindere a diferitelor domenii științifice. El a jucat un rol important în dezvoltarea culturii românești. B. P. Hașdeu este autorul vastului dicționar al limbii române „Etymologicum Magnum Romaniae”, în 4 volume. El pune la temelia dicționarului său limba vie vorbită de popor. Este, de asemenea, alături de Al. Odobescu, unul dintre întemeietorii folcloristicii comparate. Autor a numeroase și importante studii de istorie, autor plin de vervă al unor articole satirice, B. P. Hașdeu s-a afirmat, de asemenea, în domeniul poeziei, prozei și dramaturgiei.

Traian Lalescu (1882—1929) — 100 de ani de la naștere. A fost un mare matematician român, profesor la Universitatea din București și polihetnică din Timișoara și București. A adus contribuții însemnate în rezolvarea unor probleme din teoria ecuațiilor diferențiale. A fost primul om de știință din lume, care a publicat un tratat despre ecuațiile integrale. Traian Lalescu are, de asemenea, mari merite în publicarea unor lucrări cu caracter didactic destinate învățămîntului superior.

Iacob Negruzzi (1843—1932) — 50 de ani de la moarte. A fost fiul lui Costache Negruzzi, autorul cunoscutei nuvele istorice „Alexandru Lăpușneanu”. Membru fondator al societății „Junimea”, a condus peste două decenii revista „Convorbiri literare”. Cartea sa „Amintiri din Junimea” constituie un document viu surprinzînd atmosfera vestitei societăți literare ieșene care a avut un puternic ecou în cultura noastră.

Camil Petrescu (1894—1957) — 25 de ani de la moarte. Scriitor strălucit, de mare inteligență și efervescență spirituală. C. Petrescu este autor al unor remarcabile opere în proză și teatru care s-au impus în literatura noastră dintre cele două războaie. Romanele „Un om între oameni” și piesa „Nicolae Bălcescu”, scrise după 23 August 1944, surprind cu acuitate epoca din jurul anilor 1848, precum și strălucita figură de revoluționar a lui Nicolae Bălcescu.

Moș Ioan Roată (1806—1882) — 100 de ani de la moarte. A fost unul dintre țăranii luptători pentru Unire. Deputat pînă în Adunarea ad-hoc a Moldovei (1857). Figura lui, atitudinea lui în împrejurările Unirii au fost minunat evocate de marele povestitor Ion Creangă.

Nicolae Titulescu (1882—1941) — 100 de ani de la naștere. Om politic și strălucit diplomat, Nicolae Titulescu a fost delegat permanent al României la Liga Națiunilor între anii 1920 și 1936, unde a militat cu o excepțională forță pentru suveranitatea și egalitatea tuturor statelor în relațiile internaționale, pentru pace, pentru prevenirea agresiunii. În numeroase articole și discursuri a arătat că o colaborare internațională este posibilă numai între state egale. A fost profesor de drept civil la București și Iași, autor a numeroase studii, a ocupat însemnate funcții politice în stat. În anul 1936, în condițiile fascizării României, Titulescu a fost silit să-și părăsească țara. A murit în străinătate, continuînd să lupte fără preget pentru promovarea ideilor de menținere a păcii.

Aurel Vlaicu (1882—1913) — 100 de ani de la naștere. A fost unul dintre pionierii aviației mondiale. A proiectat și construit în 1910 două avioane monoplane, cu care a realizat performanțe remarcabile pentru acea vreme. În 1912—1913 a proiectat avionul Vlaicu III, primul avion de construcție metalică din lume. Prin capacitatea sa creatoare, prin cunoștințele sale și devoțiunea cu care s-a dăruit progresului aviației, Aurel Vlaicu și-a impus numele în istoria aviației.

UN MARE PICTOR ROMÂN: **IOAN ANDREESCU** (1850-1882)

Ce reprezintă Ioan Andreescu în istoria artelor noastre plastice și de ce îl socotim a fi fost alături de Nicolae Grigorescu cea mai importantă personalitate a picturii românești din secolul al XIX-lea?

Atît creația unuia cît și a celui alt este legată de practică, pentru înția oară la noi, a picturii de plain air, sau picturii în aer liber, adică a executării tabloului direct după natură, și nu în lumina convențională și sumbră, ca pînă atunci, a atelierului, ci în lumina de-afară, firească și intensă, vibrînd în atmosferă, a peisajului real.

Așadar, este vorba în primul rînd de schimbarea acelei convenții picturale academice, de viziune neo-clasică, ilustrată pînă spre al treilea sfert al veacului trecut de artiști ca Lecca, Negulici, Rosenthal și, mai ales, Gheorghe Tattarescu și Theodor Aman, viziune care ajunsese să se secătuiască și să decadă în manierism.

Cel ce a introdus pictura de plain air în țara noastră a fost Grigorescu, întors în 1869 din Franța, unde lucrase o însemnată vreme la Barbizon. La exemplul lui s-a îndreptat, puțin mai târziu, și Andreescu spre aceeași modalitate picturală, aducînd-o însă la un nivel de profunzime neatinșă încă de

nimeni la noi. Și Andreescu a studiat în Franța, și el a lucrat la Barbizon, faimosul sat de lîngă pădurea Fontainebleau, care devenise centrul unei școli peisagistice cu influență în mai toate părțile Europei. Numai că Andreescu a plecat din țară ca un artist format, principiile școlii de la Barbizon el și le-a însușit mai întîi prin mijlocirea lui Grigorescu, în timpul celor șase ani de profesorat petrecuți la Buzău și în scurtul răgaz al popasurilor făcute din cînd în cînd la București.

Față de Grigorescu, Andreescu și-a afirmat personalitatea din prima clipă. Dacă cel dintîi era o natură senină, înclinată spre voioșie și adesea spre pitoresc, cel de al doilea era o natură meditativă, înclinată spre gravitate și de obicei spre aspectele neîmbietoare ale realității. Pictura lui Andreescu poartă gîndul spre problemele vieții, ale existenței. O existență surprinsă în notele ei dure, severe, uneori chiar apăsătoare. Tablouri ca *Piața la Buzău*, *Iarna*, *Casă la drum*, *Cumpăna satului*, *Tîrg de Drăgălcă*, pictate toate în vremea șederii la Buzău, iar unele chiar în primii ani de la sosire, sînt caracteristice în această privință. Dar nu mai puțin caracteristice sînt o seamă de pînze cu flori, naturi moarte și portrete, datînd

de asemenea, din perioada buzoiană :
Ulcică cu flori de cimp, Natură moartă
 cu coș, **Servet și legume, Tărăncuță cu**
 traista, **Cap de copil.**

Afirmația că la Andreescu chiar și
 numai un tablou reprezentînd niște

flori are — asemenea unui portret sau
 a unui peisaj — capacitatea de a trimite
 gîndul la problemele existenței, poate
 să pară exagerată. Dar tocmai în
 aceasta constă marea sa forță de pătrun-
 dere în adînc, în modul cum prin

mijloace strict picturale el reușește să trezească nu doar sentimente, ci și stări de conștiință. Căci, într-adevăr, sub imboldul conștiinței, Andreescu pînă și floarea o investește cu gravitate, mîndu-i catifelele în penumbra, încetoșîndu-i corolele aprinse. Un simplu ghiveci cu răsad, la care nu vezi decît paharul ce acoperă protector tulpina firavă a mlădiței, devine și el un factor de gravitate, voind parcă să îndrepte — prin mijlocirea laconicelor sale elemente tincturate de brunuri verzui și griuri pămîntii — cugetul privitorului spre taina tulburătoare a germinației.

Am insistat asupra exemplului de mai sus pentru a evidenția faptul că, deși s-a ilustrat cu precădere ca peisagist, Andreescu s-a dovedit a fi un pictor profund în toate genurile pe care le-a atacat, și că această profunzime și-a găsit expresia cu mult înainte ca el să îi profita de exemplele ilustre ale picturii de peste hotare. Contactul cu Franța i-a îmbogățit mijloacele, ele au devenit mai nuanțate, culorile au căpătat strălucire și uneori somptuozitate, cum demonstrează capodopere ca **Pădurea de fagi**, **Peisaj cu case și pomi**, **Găinile**, **Iarna la Barbizon**, iar după întoarcerea definitivă în țară, **Țăranca cu broboadă verde**, **Rațele**, **Bătrînul cu plete**, **Trandafirii roz** ; dar,

repetăm, specificul viziunii sale, simplitatea, sobrietatea și gravitatea, traduse printr-o infinitate de griuri colorate, se manifestă încă de la primele încercări, în țară.

Andreescu și-a încheiat viața la 32 de ani. Este vîrsta la care Grigorescu abia începea să se afirme cu acea puternică personalitate prin care s-a înscris în istoria artei naționale. Nici un alt artist român nu oferă exemplul unei dezvoltări atît de rapide, ca să nu spunem precoce, nici un alt pictor al nostru nu se prezintă atît de unitar și de hotărît. În secolul scurs de la moartea sa, valoarea operei nu a făcut decît să crească și să se impună definitiv în conștiința națională, confirmînd judecata de odinioară a lui Delavrancea care, cel dintîi, în 1889, a vorbit în legătură cu artistul despre o „intuiție de geniu“.

Ceea ce ne-a rămas din opera pictată a lui Andreescu depășește cu puțin 240 de tablouri. Dintre acestea, între cele două războaie mondiale abia dacă existau în muzeele statului 20. Astăzi patrimoniul muzeal din București și restul țării totalizează peste 150. Este una din dovezile supreme ale biruinței pictorului în timp.

RADU BOGDAN

ORASE ÎNFRĂTITE

În fiecare primăvară, în ultima duminică a lunii aprilie se celebrează, în numeroase țări ale lumii, „Ziua orașelor înfrățite”. Ea amintește de acea zi a anului 1957 când, din dorința extinderii relațiilor de prietenie, stimă și colaborare dintre oameni, în localitatea franceză Aix-les Bains, a luat ființă „Federația Mondială a Orașelor Înfrățite”.

Federația, al cărei sediu se află la Paris, cuprinde în prezent peste 3 500 de orașe înfrățite, cu o populație ce însumează peste 800 de milioane de oameni din 73 de țări, iar hotărîrea de a se sărbători „Ziua mondială a orașelor înfrățite” a fost luată la congresul care a avut loc în anul 1962, în orașul Coventry din Marea Britanie.

Orașele care fac parte din această Federație sînt unite prin relații înfrățite, la baza cărora stau principiile

existente în Cartea Națiunilor Unite : colaborare și prietenie.

Participarea orașelor românești la acțiunile de înfrățire a început în anul 1959 cînd municipiile Cluj-Napoca, Iași și Constanța s-au afiliat la Federația Mondială a Orașelor Înfrățite.

În prezent sînt afiliate la această Federație 8 orașe românești — Baia Mare, Cluj-Napoca, Constanța, Craiova, Galați, Iași, Satu Mare, Sinaia, înfrățite cu 15 orașe din zece țări. Astfel, municipiul Constanța este înfrățit cu orașele Boulogne-sur Mer (Franța), Turku (Finlanda) și Sulmona (Italia) ; Cluj-Napoca cu orașul Dijon — Franța ; Craiova cu Nanterre (Franța), Galați cu Coventry (Anglia) Iași — cu Poitiers (Franța), Sinaia — cu Aosta (Italia) ș.a.

Orașele românești, înfrățite cu alte orașe din diferite țări ale lumii întreprin

bogate legături de prietenie, participând la numeroase activități de interes comun printre care schimburi de delegații municipale, vizite reciproce ale unor ansambluri artistice și echipe sportive, organizarea unor expoziții, precum și multe alte acțiuni menite să ducă la o mai bună cunoaștere reciprocă.

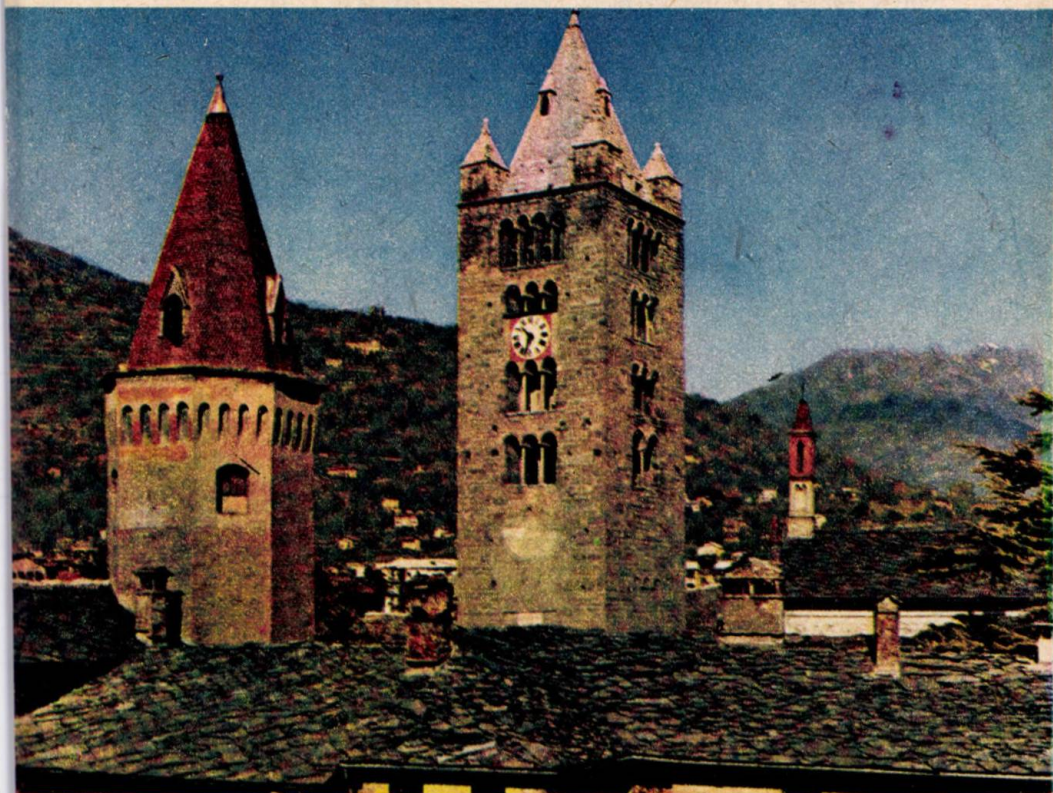
E. ROȘCA

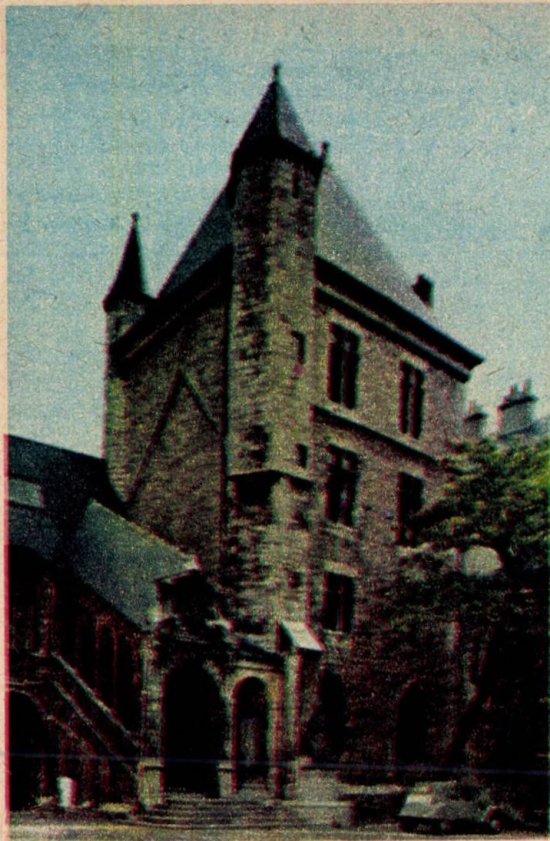
Boulogne sur Mer : principal port pescăresc al Franței, situat în partea de nord vest a țării lângă strimtoarea Calais. În rada portului ancorează vasele de pescuit de mare tonaj, transatlantice și vapoare pentru pasageri. Orașul este cunoscut și prin industria sa metalurgică și alimentară.

Dijon : Vechi centru cultural al Franței a cărui universitate este cunoscută în toată lumea. Bogat în edificii și muzee datînd din epoca medievală, este în același timp și centru feroviar și industrial (optică și electrică, construcții de mașini).

Aosta : situat în nord-vestul Italiei în peisajul montan al Alpilor Piemontezi. Numeroasele sale monumente ce datează din epoca romană atestă vechimea acestei așezări de peste două milenii.

Coventry : Cunoscut ca unul dintre cele mai vechi orașe ale Marii Britanii, important centru industrial : aeronautică, automobile, textile. În anii 1940 și

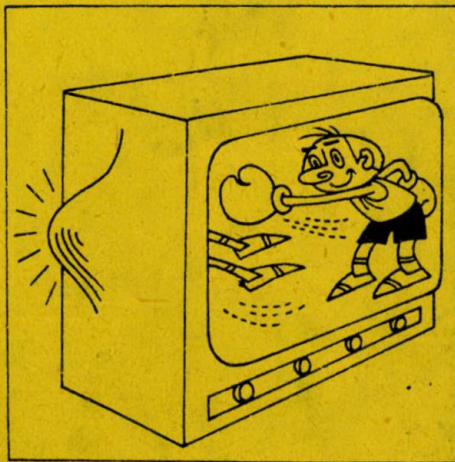
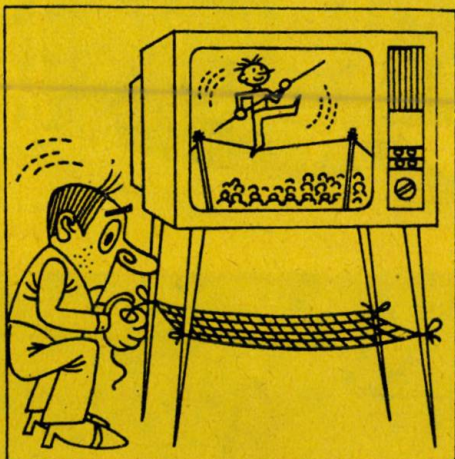
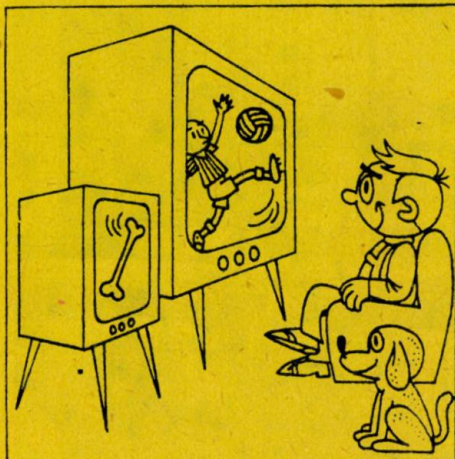
1941 a fost distrus aproape în întregime de aviația hitleristă.

Turku : port finlandez la Marea Baltică, centru al industriei metalurgice din Finlanda.

Poitiers : veche capitală a regiunii Poitou, situată la 340 km sud-vest de Paris. În anul 732 Charles Martel oprește pe arabi la porțile orașului.

LA TELEVIZOR

TEDONGAN,

SURSĂ MODERNĂ DE APĂ VIE

Printre cursurile de apă care au contribuit la transformările petrecute în viața locuitorilor R.P.D. Coreene un loc important îl ocupă fluviul Tedongan. Apele sale izvorăsc din munții situați în nordul țării și chiar de acolo pornesc la asaltarea coloșilor de piatră. Cu multe milenii în urmă el a reușit să-și croiască drum spre Marea Galbenă. De-a lungul celor 438 de kilometri cîți numără drumul său spre mare, fluviul înfruntă aproape în permanență munții. La circa o sută de kilometri de vărsarea sa în Marea Galbenă fluviul a reușit să creeze cîmpia numită a Phenianului. Folosind apele Tedonganului, coreenii — oameni harnici și tenace — au irigat în întregime această cîmpie, ca și dealurile din împrejurimi, fluviul reprezentînd pentru ei o adevărată sursă modernă de „apă vie“.

Un rol important în irigarea cîmpiei Phenianului îl deține stațiunea hidrotehnică Ki Yang, de unde sînt dirijate toate procesele de înaltă tehnicitate ce asigură buna funcționare a amplului sistem de irigații. Stațiunea hidrotehnică dispune de zece pompe cu diametrul de cîte un metru și cu motoare de cîte 1800 cai-putere. Fiecare din ele scoate din fluviu cîte 23 tone de apă pe secundă, apa fiind ridicată de-a lungul unei pante puternic înclinate, la o distanță de zece kilometri. De acolo, o nouă stație de pompare, duce apa mai departe, la încă patru kilometri, deversînd-o într-un impresionant lac ar-

tificial de acumulare — Tesang. Acest lac atinge o suprafață de 1400 de hectare și conține permanent circa 120 milioane metri cubi de apă. Prin acest sistem se irigă o suprafață totală de peste 160 000 hectare. Apa din acest lac este împrăștiată prin intermediul a 20 de lacuri intermediare și a 300 de stații de pompare direct pe ogoare, în special pe cele cultivate cu orez.

În cîmpie, fluviul șerpuiește printre ogoarele de orez, mustînd de apă. Pe coastele dealurilor ce se văd în zare, livezile amenajate cu măiestrie își etalează podoaba fructelor. Scrutînd creștele lor, privirea îți este atrasă de pădurile de molid și pin. Pe neașteptate, după un cot al fluviului, încep să se profileze blocuri semețe ce anunță un oraș mare, modern. Este Phenianul, capitala R.P.D. Coreene. Orașul pare nou, dar istoria lui se pierde în negura vremii. Phenianul este considerat cel mai vechi oraș din Coreea. Începuturile sale datează din anul 1122 î.e.n. Probabil că în acele timpuri și-a căpătat actualul nume, care în limba coreeană înseamnă „cîmpie“. Între anii 427 și 668 a devenit capitala statului coreean Koguryo, iar în perioada 935—1392, la Phenian a fost stabilită capitala statului unificat Koryo. Tedonganul desparte orașul în două părți, dar barierele ridicate între ele, în cursul timpului, de fluviu au căzut. Astăzi, orașul este unitar, dezvoltîndu-se cu aceeași amploare pe ambele maluri ale Tedonga-

nului, al cărui vast luciul de apă își urmează, suplu și elegant, cursul în albia largă și betonată.

Existența în depresiunea Phenianu-a unor importante zăcăminte de cărbune și minereu de fier, precum și situarea orașului la intersecția principalelor căi ferate și rutiere ale țării, au constituit condiții importante în dezvoltarea demografică și economică a Capitalei. Întreprinderile industriale, cu un profil foarte variat, înconjoară Phenianul ca un inel. Capitala este, dealtfel, cel mai important centru economic al R.P.D. Coreene, asigurând aproape 25 la sută din producția globală industrială a țării.

Blocurile care servesc ca locuințe celor circa 1 500 000 de locuitori ai Phenianului și se înalță pretutindeni au acoperișuri identice cu cele ale tradiționalelor pagode, oferind orașului un farmec deosebit. Dar nici o casă, nici un centimetru pătrat de asfalt, nici o cărămidă, nici un stilp, nici un gard din acest oraș nu au mai mult de 28 de ani. Imaginea vechiului Phenian nu se mai păstrează decât în arhivele de filme și fototeci, deoarece orașul a fost complet distrus în cursul războiului din anii 1950—1953.

Ca urmare a muncii entuziaste și pline de abnegație a locuitorilor săi, Phenianul a renăscut, ca pasărea phoenix, din ruine și cenușă. Alături de frumoasele locuințe, în anii de după război au fost înălțate câteva importante edificii monumentale — Teatrul Mare, noua Operă de Stat, Palatul Pionierilor, clădirea Universității „Kim Ir Sen“.

O atenție mare s-a acordat și vestigiilor trecutului. Au fost restaurate vechile porți ale Phenianului precum și monumentele de artă populară de pe muntele Tesonsan și de pe malul Tedonganului. Dealtfel, însăși Tedonganul se armonizează cu noua fizionomie a capitalei R.P.D. Coreene. În prezent peste Tedongan sînt impresionant arcuite câteva poduri de beton — fiecare cu specificul său arhitectonic, cu simetriile și volutele sale ingenios încadrate în peisaj — care îngăduie legături rapide între toate colțurile orașului.

Fluviul se desparte parcă cu regret de acest oraș. Curînd, în urmă se mai vede doar monumentul închinat legendarului cal înaripat Cenlima, situat pe un soclu înalt de 28 de metri, cal despre care se spune că „zboară mai iute ca vîntul și gîndul“. Apoi, Tedonganul, folosit în această zonă din cele mai vechi timpuri pentru navigație, ajunge la Marea Galbenă, unde trimite un ultim salut portului Nampo — poarta maritimă a Capitalei și a țării.

S eptembrie. Lîngă o plajă a Mării Negre, în ungherul de ape ce se deschide soarelui timid, al unei vacanțe amînate, un pîlc de vietăți marine, de balerini verticali ai nălucirilor neptuniene, de funigei-hipocampi ai azurului răsturnat în limpezime de val. Ochii noștri curați, sufle-

MIHAI NEGULESCU

SCRISORI DIN

VARADERO

tul nostru mirat culege acum ceea ce micile vietăți născute să ne încinte copiii au primit pe calea apelor planetare, ca un mesaj secret al orelor noastre cele mai senine.

D in caietul galben de acasă sosesc de îndată litere care ajută micilor vietăți să tîlmăcească ceea ce acolo, la Varadero, pe plajele cu nisip alb ale Cubei, în tabăra internațională de copii „26 iulie“ era mesajul simplu, naiv, făcut să fie înțeles de un băiat de patru ani și jumătate: Știi, căluțele de mare, / în caleașca ta de rază / am pus astăzi o scrisoare / pentru Radu de acasă. // E-o scrisoare fermecată / cu desene și cu rime... / Peste-a mării albăstrime / du-o iute, nepătată. // Roagă un Delfin cu minte să te-ajute, uriașul, / căci altfel decât Poștaşul / Tata ajunge mai înainte...

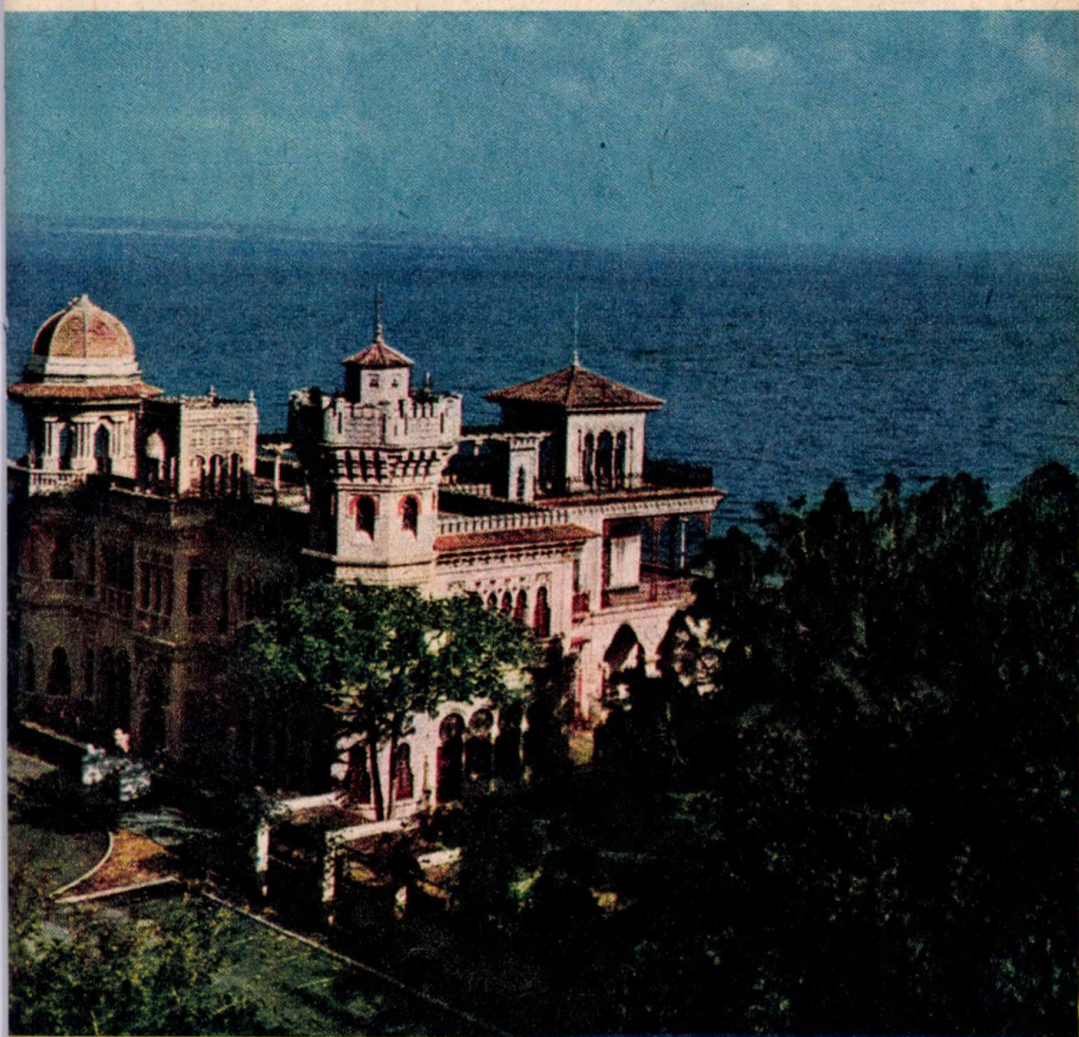
D upă ce pașii noștri au cuprins, într-o plasă de funigei afectivi, perimetrul în care s-au desfășurat zile și zile ale bătrînului Neptun descins, domesticit aici de pe Mare, după ce am aruncat din nou o privire peisajului închizîndu-l între pleoape îngemănate cu vestirea serii și am respirat aerul fîgăduitor de anotimp mai puțin încolțit de dogoare, Havana — orașul, Havana — climatul, Havana — zeiță de piatră salutînd cu o coborîre de scut trecerea bărbătească a catargelor, a

prorelor, a scoicilor plutitoare ale legăturilor dintre continente și oameni, veștile pe care le adunaserăm în noi le-am simțit ca pe o cutie de scrisori și ilustrate, încastată în cușca toracelor noastre, așteptând o întâie înțelegere de vânt pentru a se răspîndi — floare miraculoasă cu petale albe, albastre sau roșii — în imensitatea dorului de a ne afla lângă cei ai noștri prin naștere și spiritualitate.

Urmău zile și nopți așezate de acum într-un scoc imens, pe care se scurgeau înapoi spre peronul din fața aerogării „José Martí“, pîlcuri de populații, constelații de timpuri și priviri și cuvinte întrețesute cu suflul vertical al soarelui de iulie, pentru ca acum, în destinderea de mesaj transmis și mesaj receptat, să-și etaleze firescul, simplitatea, datele de concepție și comportament desprinse din diversitatea care conferă acest farmec particular întregii planete.

Dar nu la Planetă și la diversitatea opțiunilor fiilor săi ne era gîndul în acea după-amiază tîrzie cînd neobositul vehicul, corabia terestră a autobuzului avea să dea dintr-o dată piept în piept, ca într-o dorință de a mătura din spațiu ceva nevăzut de noi: făptura de diamant lichid a ploii tropicale. Un mic interval cu după-amiezi calme ne făcuse să uităm, vai, obișnuințele eterne ale văzduhului de peste insula cu ape incolăcite în

DERO

două sub climate apropiate, dar distincte. Departe, mișcările premergătoare ploii, se insinuau cu puterea unui taifun. Rafale scurte, de maximă intensitate, urmate de friele circulare în care se supuneau pantere imense, imagine.

Ploaia de la ora 5, obișnuită ploaie de la 5 după-amiază, aruncând zidurile sale lichide între noi și lume, între noi și Havana de piatră albă, între noi cei care eram, și indecisele ancore ale amintirii.

Ploaia de la cinci după-amiază și cițiva dintre noi rupți de ceilalți, de tăieșle ploii. Noi în stația de benzină, ei în vehiculul ciudat — altădată autobuz — care așteaptă pe labe de pneuri și ezitare, să revadă, să redobîndească panglica de 140 km a soselei pînă „acasă”, la Varadero. Plouă peste stația de benzină în zădărnica încercare de a șterge de pe fețele noastre tot ce au însemnat secunde de întîlnirii cu Havana. Orașul își ia

rămas bun de la tine fără a-ți oferi altceva decît ploaia — ființă uriașă la sinul căreia se transformă totul, se înviorază sau se întunecă sau se erodează, se irosește, totul, totul, pe cînd el însuși, orașul, se pregătește să renască în inima altora și altora dintre călători. Asurziți de prea geamăt, prea urlet, prea năucă încordare a stihilor, palmierii orașului încetează a fi pendulele inverse, uriașe, marcînd timpul insulei cu nobilul înțeles al adierilor neodihnite, culese sus, de frunzele-săbii cu zimți, pînă și în răstimpul orelor calme. Loviți ei cei dintîi, de oarba răstignire a ploii, palmierii rotesc acum aripi de albatroși înlănțuiți. Peste zbaterea lor timpul se revărsă impasibil, lăsînd ploii menirea de a purta conversații cu toate cele pămîntene.

Intrăm în ploaia dură și binefăcătoare cu ochii osteniți de cenușul continuu intercalat prin verdele viril al vegetației tropicale. Ploaia adună totul în și mai ce-

nușul ultimelor acte ale luminii diurne. Înveșmîntați în orele sure, fulgerate de reflexe rupte ale apelor șiroind, ne adunăm înfrigurăți în noi nemaicău-tînd noi evadări, noi descoperiri, noi orizonturi.

Ceea ce rămîne, pururi de necuprins, în urma noastră este firea acestor oameni, remarcabila diversitate psihologică și fizică, în cadrul căreia cursul noilor transformări află o rezonanță reală, dar pe care timpurile, evenimentele, relieful de actualități locale nu o pot sublinia îndeajuns. Am asistat, aici, la momente ce reuneau zeci de mii de oameni, i-am ascultat pe cițiva vorbind la tribune, iar pe alții cîteva sute i-am cunoscut cît de cît bine, în intimitatea conversației, a confesiunii, a unor călătorii comune. De vîrste și profesii diferite, acești prieteni ai călătoriei mele mi-au redat bucuria de a mă afla acolo, sub umbrela de lăncii a palmierilor, înconjurat, în multul răgaz ce nu mai îmbrăca nici o haină oficială, de o caldă umanitate.

Pe măsură ce unele dintre aceste efigii își pierd treptat din trăsături, suita lor se întregeste și mai pregnant în sufletul peregrinului de atunci prin noi și noi vești care, prin eter și prin literă tipărită sau de scrisoare, îmi vin de pe Insulă. Fiindcă au existat ei, nu m-aș fi putut considera niciodată un Robinson. Erau ei, adulții și deopotrivă tinerii adulți pe care li simțeam prefigurîndu-se în copii. Oricît ar fi căutat ploaia cea deasă, repede și rece să remodeleze aceste chipuri într-o butaforie care, uscată apoi la soare, să capete acel aer oficial de care ne izbim uneori în călătoriile noastre, fețele lor se conturează robust în amintire, necazurile, grijile și pasiunile lor ni se confesează mai departe, imperturbabil. Atît în perimetrul de la Varadero, cît mai ales în succesele evadări, și cu deosebire îndată ce pancardele și simbolurile Evenimentului au despresurat cerul la tîmplele noastre. Oameni, oameni, mulți dintre ei romantici, mulți dintre ei însetați de cultură, și cu rare excepții însetați de bucurie, de dans, de viața ca expresie a dreptului omului de a gîndi singur și a-și organiza singur propria fericire. Sub turnul de observație al bătrînului pescar de orizonturi și, de pildă, cochiliile ce se răsuceau într-un anumit fel, pe faleza unei insule, între degetele unui tînar pe care pînă atunci abia dacă îl băgasem în seamă, s-au rostogolit în mine — în acea ploaie de bun rămas Havanei —

un întreg cer și o lume căreia, oricât de contradictorii s-ar fi petrecut unele clipe, mă simt îndatorat pentru ospitalitate și comunicare. Mîinile acelea nervoase, cu degete lungi, subțiri, ca fiind menite gîtului de lebădă brună al violoncelului, deși nu au cules nici odată din lumea cea mare fapte, dialoguri, eroi, semnele impalpabile ale Experienței — așa cum făcuse bunăoară fostul amfitrion al parcului colinar în care își avea turnul de observare, inspirație și nemurire în cuvînt, mai înainte de fulgerătoarea-i nemurire în ciulinii fierbinți ai exploziei —, mi-au atras atenția acolo, pe plaja albă, neverosimilă, a insulei ce răsare ca o dungă subțire pe orizont lîngă fîrmul provinciei Matanzas, prin ceea ce cum-păneau, prin felul cum cum-păneau, prin puterea pe care o avea un om, în zilele acelea toride de a culege, măsura, evalua și reține pentru sine adevăratele nestemate ale unor lungi ere geologice — cochiliile, dar nu oricum și oricare, ci cele mai expresive, cele mai încărcate de taină și frumusețe, darurile capabile să destăinuie enigme și să te învâluie în enigme noi, fără durată, într-un timp dominat, o, cît de mult, de efigia cronometrului de la mîna stîngă.

Între discul ceasului său și formele cvasi-rotunde ale învelișului — veste de peste un noian de milenii, tînărul bărbat ținea fără să-și dea seama o semnificație care atunci, pe plaja albă, mi s-a împărtășit laconic, pregnant, ca pentru o îndelungată călătorie a mărturisirii. Ordo-

nîndu-mi, atunci la generosul cules al acelei călătorii, propria-mi selecție de minuni alfa ale constelației de cochilaje, culese nu de la tarabele cu suveniruri, ci direct, din vatra unde au trăit locatările acelor forme frumoase și atît de ciudate deopotrivă, sau numai de acolo unde le-a purtat hazardul miradelor de valuri succesive, într-o neodihnă care e mai presus de tîmpla voînței noastre, tînărul culegător de milenii mi-a încredințat — poate măsura unei durate, a unui spațiu mai vast căruia trebuie să-i aparținem spre a nu ne mai simți înghețați în gips, dominați de voînțe intersectante, martori la dialoguri, servituți sau triumfuri, care în perspectiva eternei lumi, eternul Ocean-Cronos, ne fac să ne gîndim încă o dată la efemeride.

Între arbuștii marini, cu împleticite brațe-rădăcini călcînd în valuri cu salturi de cite doi-trei metri, în clima blîndă a sudului, mai puțin zăpușitoare orele. Prin mîinile lui J. Lombart, studentul din Santiago de Cuba, aflat înaintea noastră la culesul de taină, de calcar sidefat de moluște și ros de stele răbdătoare, am trecut și noi la vamă de zi și de depărtare cite ceva din cele ce le-am înțeles mai mult sau mai puțin în vara — verano — de la Varadero. Cu mîini nervoase și suple, ca de pianist ori violonist, ne-a cernut acolo nisipul de clepsidre fără să aibă aerul că ar vrea să ne spună ceva dinadins, fără ca în rotirea cochiliilor albe, mate sau ușor sidefate, maronii, cu irizări de alb sau

de fumuriu, cu desene și forme menite să reconstituie un mozaic înfinit, cu minile cumpănitoare în culegerea și selectarea a ceea ce era într-adevăr valoros, ceea ce **merita** a fi reținut, și eventual încredințat spre amintire, bărbatul acesta tinăr ne-a izbit prin puținul pe care a simțit nevoia să ni-l spună, prin sensibilitatea cu care am tradus împreună într-un al treilea grai cîteva poezii, între care una, fungei de candoare și lumină, spune despre un om, un om căutînd de departe și întotdeauna **aeroportul alb al palmei tale**, copilărie. Cu acest om, a cărui adresă stă măturie că a fost aievea, că prin el, în vara cea largă, verano, a istmului de la Varadero, am cunoscut o umanitate mai calmă, mai interiorizată, nu neapărat dezlănțuită de îndată ce se infiripă dansul, nu căutînd să destăinuie altceva decît interesul lui pentru natura marină, pentru limbile și literaturile romanice, pentru poezie. Un om simplu, de un firesc controlat interior, stăpînit de decență și autenticitate — mi-am spus atunci, nereușind să-mi dau seama deîndată în ce măsură un asemenea personaj ar fi reținut atenția unui scriitor mai mult al acestei țări, decît al țării nașterii sale, precum E. H. Și acum, fără a căuta să-l clasific într-o suită de eroi, mi-l reamintesc nu atît ca o fizionomie, ca o realitate psihologică individuală, cît mai ales ca pe un paznic de far, rămas — în multul său timp liber, printre vechi cochilii, troienit de cochilii, locuit de cochilii și de duhul verii înconfundabile de la Varadero. Cu minile cufundate în oglinzi calme, de mare caldă, în căutarea unui specimen de relicvă ce năzărise a fi mai interesant decît altele, îl văd și acum contrazicînd cu întreaga sa ființă o febrilitate care prea adesea ni se păruse a fi zodia sub care ne aflăm în acele locuri, locuri care puteau în aceeași măsură să se deschidă în afara unui timp istoric concret...

De fapt, cu această ieșire în larg, purtați în două șalupe vechi, dar încă sprintene și suple, ne dobindisem înțila desprinderii de țărîm, o evadare care nu mai echivala cu cele terestre spre cutare sau cutare obiectiv. Acolo începuserăm să traversăm un spațiu de ape. Pămîntul pe care ne credeam claustrați, sub difuzorul care ne scotea din învelișul de tifon ca de gips la fiecare oră 6 a fiecărei dimineți, nu era în fond decît Terra acelei **verano**, pămîntul acelei întimplări de a exista acolo, pe cînd libertatea neîngrădită a viețuitoarelor mării, mișunînd pretutindeni, fabuloasă, printre

undite și năvoade, reprezenta în fond o treaptă evolutivă mult prea îndepărtată spre a ne lăsa iluzia că noua condiție la care — oameni fiind — am ajuns nu mai pare a fi compatibilă cu mișcarea desprinsă de orice rigoare... Acolo, pe insula nelocuită nici de pescari, nici de grăniceri, într-un perimetru deschis spre milele de ape ale platoului continental, într-un perimetru în care milioane de melci paraziți diformi și tentaculari locuiau ilicit în straturi de cochilii meșterite în efortul unor specii dispărute de mult, spațiu în care această substituție înceta să ne mai impresioneze, aparțineam într-atît oceanului planetar încît redescopeream, cu acută surprindere, un spațiu al candelor, un spațiu populat cu minuni ale lumii — unde sternul nostru-copil, ochii noștri copii întilneau pretutindeni o bucurie curată. Odată cu amintiri ancestrale, ale unei evoluții prea copleșitoare pentru a ne simți robiți cenușilor marine, trăiau acolo, în fibra stampelor irizate în aerul copleșitor de peste arbuștii marini — vești despre care noi, cei care nu puteam fi alții decît acei călători către proprii noștri copii...

Vestirea încredințată fragilei minuni a apelor marine, micului Hipocamp, a cărei tremurătoare prezență însuflețește undele clare ale zilei cu himera de neînlocuit a celei mai curate bunevestiri. era, acolo, lîngă Varadero, evadarea în rază, în bucurie, în suflarea blajină a Planetei Pămînt, ca un imn al jocului, al puterii de a fi încă o dată și încă o dată copil.

Acolo, în vara largă a planetei cîndva necunoscute, Varadero, am cunoscut copii străbătuți de evlavie, sub steaguri care se înălțau succesiv; am întîlnit copii care au modelat zilele verii — mai presus de programe și ceremonii — cu identitatea ființei lor colective, cu umanitatea exuberantă a valorilor unei lumi căreia îi vom fi poate odată martori mai înțelepți. Pe atît de familiarul peron din fața direcțiunii, de unde pe gazon sau pe trepte se deschide un povîrniș de vreo zece metri spre platoul de venire-plecare a autobuzelor, am trăit în acele zile care începeau să bată către septembrie, un alt septembrie, minunea căreia un mare poet român îi acorda simbolul focurilor de primăvară, sau al verii de noiembrie. Surprînși acolo de firescul gest al conducerii unor prieteni care pe rînd și-au reafiat drumul înscris într-o identitate de pașaport, ne-am aflat — fără să vrem — în fața unui insolit tablou în-

chinat simțirii tinere, imnului de primăvară și dragoste întruchipat în frageda ființă a copilăriei care lângă noi — trecuse nu o dată — acolo, la Varadero, către o vîrstă nouă, deschisă în sufletele acestor băieți și fete ca un orizont de generozitate și prospețime. Acolo, în iarba ce își pierduse parcă din vigoarea clipelor de întîmpinare, pașii foștilor copii călcau pămîntul ușor și nervos deopotrivă, împotrivindu-se unei despărțiri, necrezînd clipei, neîncredîndu-se unei noi clipe care venea peste simțirea lor, peste chenalul ștampilelor pe care fiecare le reprimiseră în buzunare și prin geamantane și care făceau ca drumurile lor să graviteze, încîlcit, spre alte puncte cardinale decît desenau, zbătîndu-se înfrigurat una lângă alta, desenul inimilor lor de adolescenți... Vîrstă de aur neasemuit se deschisese în ei, acolo, la Varadero, unde sentimentele nu puteau avea desene topografice de continente și unde graiurile oricît de neasemuite ar fi fost la început, erau întrecute de privire, de glas, de mîinile care s-au primit una în alta încredințîndu-și căldură, sinceritate, statornicie.

În lumina pură, a presimțitului septembrie, imaginea copiilor care au fost, a tinerilor care se des-coperiseră pe sine în imaginea simțirii lor pure, a trupurilor întrecînd rostirea de puritate și dăruire a simbolului tinerei iubiri modelat pentru eter-

nită de Shakespeare, Rodin sau Brâncuși, ne trimite pe pleoape raza celei mai pure înțelegeri și bucurii — bucurie pentru ei, ale cărora sînt pămîntul, dragostea și speranța, pentru ei — care în cea dintîi îmbrățișare ce le-a înfiorat brațele și ființa au trecut pe neobservate către acea imagine ideală a umanității unice, indivizibile. Așa cum ni se arătase, de fiecare dată, natura însăși, pe plajele de calmă însingurare ale acestui capăt de lume, la Varadero, peste milioanele de cochilii ochii mai vedeau altceva, în finalul acesta de anotimp, decît, cele cîteva ființe tinere care, la plecarea fiecărui autobuz, făceau să trăiască dincolo de orice scenă povestea neasemuită a unui sonet. Peste minunea plajelor cu faină de scoici, pe care pașii acestor copii lăsaseră umbra jocului, a exuberanței, a întîlnirii cu marea și orizonturile, se întipăriseră, imperceptibil, efigii înfrigurate, pași care trecuseră în același ritm, în aceeași celestă potrivire de sensibilitate și destine, către minunea unei vîrste noi, neștiutoare de granițe, neștiutoare sau neînțelegînd de ce, acolo la peronul din fața direcțiunii, drumul trebuie să fie urcat, pentru ca acum — înainte de septembrie — să coboare, cu iarba, cu treptele, cu atîția alți copii pentru care plecarea este o simplă despărțire de prieteni și de locuri ospitaliere, spre portierele greoaie — fălci de fantasmă tropicală — ale autobuzelor. Ale acestor hîde, despărțitoare, singurele vino-

yate pentru fetele care plîng, pentru băieții care — stingaci peste măsură — se vor mai vîrșnici decît sint, mai gravi și mai închiși în ei. Acum, cînd la Varadero vîntul deschide și închide ușile fără să-i mai pese cuiva, iar sufletul unor copii află deodată, surprinși, ce vîrstă aveau Romeo și Julieta.

I-am reîntîlnit pe acești eroi, re-deveniți copii, seara tîrziu, pe una din platformele deschise la fiecare etaj între grupurile de dormitoare, continuînd să împlinească ceea ce nu avuseseră nici răgazul, nici starea sufletească, a-și spune mai înainte. În asemenea întîlniri copiii se cunosc mai bine, consfințesc prietenii, dansează și cîntă unii pentru ceilalți și toți împreună, își fac daruri. În asemenea seri, congolezii ne-au impresionat prin numere de acrobație africană. Cei din Costa Rica și Venezuela cu dansul cu panglici policrome încolăcite și descolăcite în jurul unui stîlp sau „steag”. Prietenii din Columbia ne-au evocat climatul țării lor — temperatură anuală constantă 20—22° Celsius, sub linia de foc a Ecuatorului, dar la peste 1000 metri altitudine... De fapt, altitudinile la care pot ajunge copiii, și uneori ne poartă deopotrivă și pe noi cei care nu mai sîntem copii, s-au măturisit cu atîta limpezime într-un cîntec cîntat sau spus mai degrabă, în cerc, pe cînd un grai de peste orice graiuri ne unea gîndurile.

Nu ne vom uita, prieteni, niciodată... Prietenia e legămîntul nostru... Cuvinte simple roțite peste geometria spontană, ciudată, inedită a aceluia ciorchine de stîlpi și spații orizontale unde, sub lumina frustrată sau lumina amintire a unei portocale de pe un aeroport tropical, am găsit treptat stringerea de mînă a prieteniei, orizonturile vibrînd ca o speranță pe pleoapele de copii, respirația largă a unei țări, a unei naturi pe care abia începeam să o cunoaștem cînd ne-am dat seama că, în afara timpului aflîndu-ne, luam acum ca noi nu atît amintirea unei țări, o experiență, o trăire, pe care acest pămînt ne-o oferise într-o configurație faptică și încărcătură afectivă care nu puteau fi prefigurate în nici un program oficial. Vară scurtă, la tropice, acolo unde iarna oamenilor nu vîd zăpadă decît din decenii în decenii — iată fața neodihnită a clipeilor care desenează, pe bătaia de inimă a călătorului, imaginea pururi neodihnită a frunzei de palmieri, a acestor stîlpi vegetali ai țării unde ni s-a deschis un meleag de frumuseți — Varadero.

I n timp ce Căluțul de Mare, sublima himeră de funigel marin, Hipocampusul, transmitea peste mare vestea de dor părintesc și de amintiri ale sudului cu palmieri înalți, cu cochilii străvechi și cu oameni care iubesc copiii, ne apropiam și noi, prin desfrunziri de spații continentale, spre rostul firesc, spre meleagul și graiul nostru firesc și diurn, — ocolind într-o vîlă largă o ireală Atlantidă și imensa fosă de la un capăt al aeroportului canadian Mirabel — într-o retardare continuă a programului de zbor. Escaladînd fuse orare, decolăm noaptea tîrziu într-un aparat nou, cu dungă albastră al companiei Cubana cu făgăduirea unei conexiuni imediate spre casă, spre Otopeni. Uriașa carapace de nisip și arbori, de mari orașe și drumuri, ni se prinde de tălpi, de haine, de umerii obosiți de impresii, de nerăbdare. Ultima evadare de la Varadero devine reală numai la amiaza zilei următoare: arhipelagul Azorelor, coasta lusitană, pista amplă, roșcată, animația specifică a aeroportului madrilen. Un caz neprevăzut. O ambulanță. Un bătrîn pasager debarcat și un bagaj personal de negăsit printre suțele de forme geometrice dominate de maron și brun. Și uriașul de metal, care la ora cînd trebuia să se apropie de aeroportul Ruzine, de conexiunea care de acum făcea parte din respirația noastră, zăbovea încă în Iberia... Într-un tîrziu decolăm. Survolăm minuni ale geografiei. Neinteresant. Gîndul nostru întreg — la cursa Tarom pe care mai mult ca sigur nu o mai putem prinde. Cu acest sentiment aterizăm spre seară, la Praga. Din zbor, privirile noastre străbat cu înfrigurare pista, peroanele, spațiile de așteptare. Nimic. Ceasornicul nu te poate ierta ușor de o oră și patruzeci de minute întîrziere. Dar... Aterizarea lină, viraj nervos într-o parte. Stop la roate. Stop la motoare. Ușile se deschid. Toată lumea pe locuri. În dreptul ușii, un bărbat se adresează scurt în românește. Bine ați venit! Să iasă primii cei 15 copii! Urcăm, încă năuci, în autobuz. Încotro? La celălalt capăt al pistei, cu toți pasagerii la bord și pregătit de zbor de peste o oră, bătrînul BAC-111 al companiei LAR, geamăna Taromului, aștepta să aducă acasă în aceeași seară 15 copii români. Întorși de pe cel mai îndepărtat traseu al acelei veri, al acelei vacanțe, și cu ei doi adulți, între care și autorul acestor rînduri — scrise pe țărmul mării, în așteptarea — alături de un băiat și o fată a scrisorilor trimise atunci prin măiastra nălucă a unui Hipocampus — au simțit atunci cum, trecînd pe ușa scundului BAC, îi primește matern o țară, o familie. O dragoste mai întîi și întîi.

DRAGONUL DE FLORI

Fiu al toamnei pekineze,
un dragon de crizanteme...
Tata oare să cuteze
să-l vîneze
în poeme ?

Galben-verde trup de pluș...
Dă-mi creioane colorate
și o pensulă cu tuș,
să-l pîndesc pe înserate.

Dă-mi un arc
— alee-n parc —
și săgeată-arteziiană.

stropi de rouă — să îi fac
pe grumaz un bumb de rană.

Să-l adorm, să-l îmblînzesc
pentru Radu, pentru Oană,
să le fie — chinezesc —
antrenor de zbor și goană.

Dați-i nuci
și mere dulci,
crengi de tei
să amiroasă
și o să vedeți atunci
ce dragon avem acasă...

Verde-galben nălucind
flori în gheare,
stele-n freză —
l-auziți prin ploii venind
din grădina pekineză ?

CALCULATORUL

Operații, după grad
dă pe rînd calculatorul ;
calculăm și noi și el —
însă dînsul ține scorul.

Înmulțiri, adunări
are-n seturi, pregătite.
Dacă zece-ai rezolvat,
nota 10 se aprinde !

Împărțiri de gradul trei
ori scăderi de gradul patru...
Matematica ușor
O învață azi băiatul.

Domnule Calculator,
cîte fire năzdrăvane
ai legate-n trupul tău —
vitamine sub butoane ?

Fire multe, nevăzute
de greșești — îți dau răspunsul.
Dar mai bine nu greși ;
hai întrece-l tu pe dînsul !

Matematica exactă
trasă dintr-o baterie...
El își ține raza-n sîrme,
nota zece mi-o dă mie.

MICUL VRĂJITOR

Iată sfera...
Oare-i Terra ?
măr prin spații rătăcit ?
Cine cu penel vrăjit
colorează atmosfera ?

Peste zarea savuroasă
cu ce taină ai pictat
drum din zare —
pînă-acasă
să ajung la înserat !

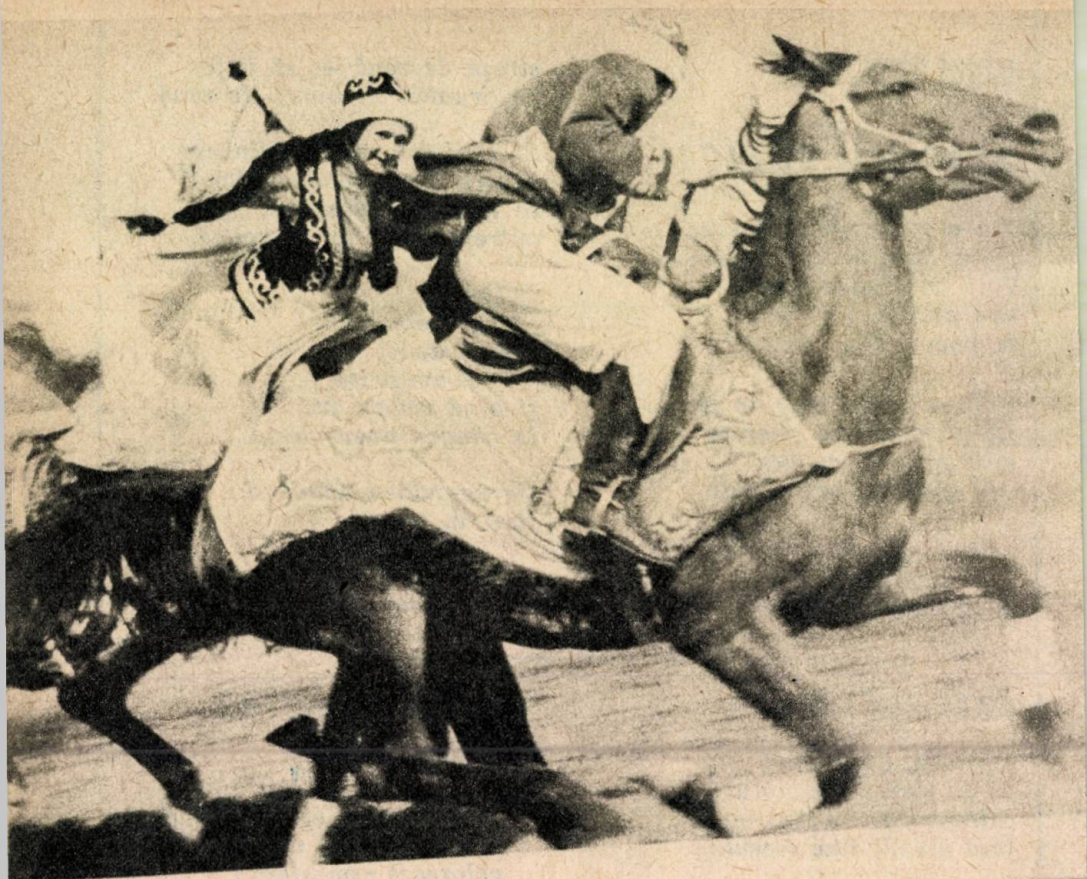
Fă-mi din crete
trei rachete.
Din castane —
parașute năzdrăvane.

Astă seară
tata zboară
către Radu, către Oana.

Iată Globul...
Gata-i locul
unde voi ateriza ?
Cînd adormi,
tu lasă blocul
de desen, deschis...
Așa...

Sînt cu voi ! Ura ! Uraa !

Beijing, octombrie 1980

DE LA ALMA - ATA LA TAŞKENT

● ÎNTILNIRE CU GHEȚARUL TALGAR ● LA CULES DE... GRANIT ●
PE LEGENDARUL DRUM AL MĂTĂSII

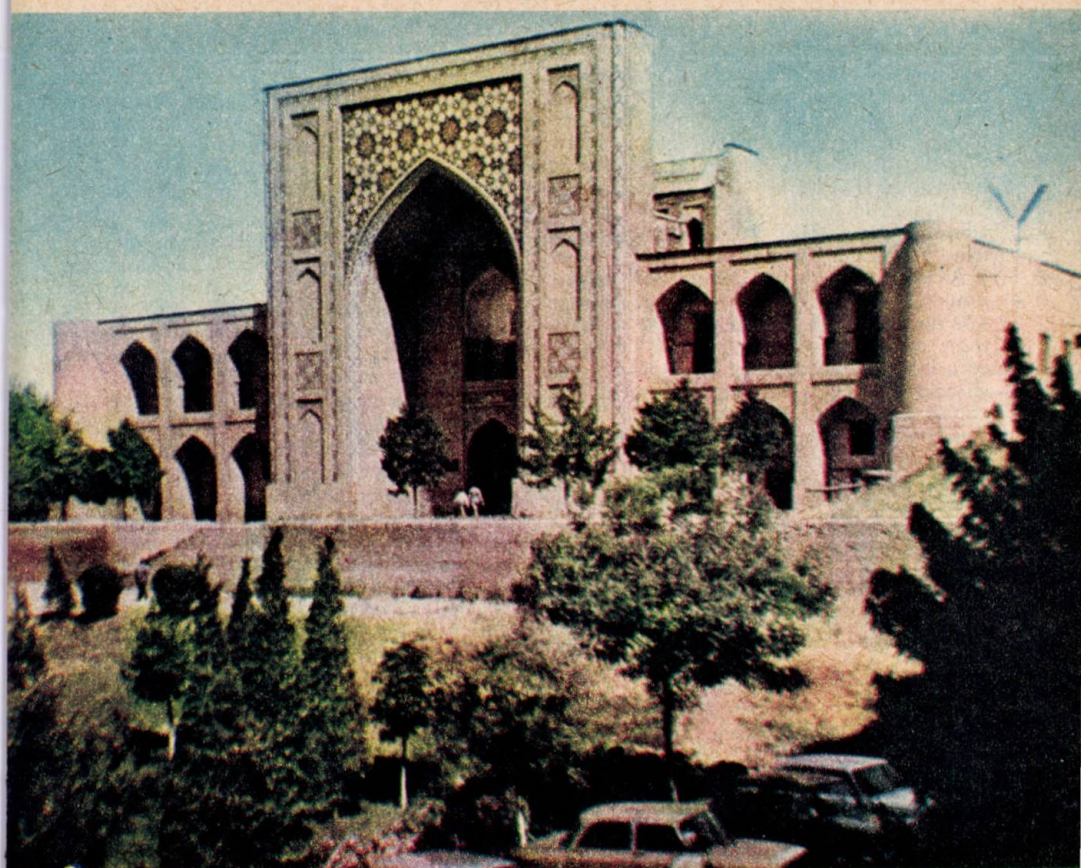
Zburăm de câteva ceasuri, zbor lung de noapte, de la Moscova spre Alma-Ata. La un moment dat observ un fenomen ciudat : prin hublourile din stînga apare, ca o dungă hotărîtă sub cerul întunecat, culoarea roş-gălbui a soarelui, în timp ce pe partea dreaptă e doar cer albastru, albastru-închis. Ciudate fenomene. Acesta trebuie să fie, desigur, ceasul la care se înîlîneşte ziua cu noaptea... Peste puţin timp avionul coboară printr-o ceaţă uşor albăstrui. Aterizăm. Ceasurile noastre arată ora cinci fix. Cum intrăm pe aeroport, sîntem anunţaţi că am sosit la Alma-Ata şi că este ora... opt ! Deci, dăm ceasurile înainte cu trei ore...

Înainte de a porni prin oraş privim uriaşii munţi ai Tianşanului, care ne întîmpină cu

crestele lor înzăpezite. Bine că sînt departe de noi căci pe aici, pe aproape, nu se simte răsuflarea lor de gheaţă. Străzile oraşului sînt curate şi proaspăt stropite. Admirăm, sub soare strălucitor, grădinile de meri încărcăţi cu flori mari, alb-roze, cum n-am mai văzut şi le dăm dreptate celor care ne spun că locul acesta este supranumit „tatăl merilor”.

A doua zi, însă, norii acoperă cerul. Depart, unde cu o zi în urmă desluşisem virfurile Tianşanului, nu se mai zăreşte nimic. Doar nişte umbre cenuşii s-au lipit parcă acolo, la orizont, ascunzîndu-ne priveliştea, care în urmă cu o zi ne încîntase atît de mult.

Dar nu-i nimic dacă nu vedem Tianşanul din oraş. Azi vom porni să-l vedem la el...

acasă, ne vom întâlni cu ghețarul Talgar ! Geograful Murat ne explică despre riurile surori Almatina Mare și Mică, despre solurile castanii ale acestor locuri. Aflăm că pe undeva, nu departe, a fost chiar o zonă de pustiuri, în care nisipurile erau luate de vânturi puternice și duse pînă departe, departe...

Autobuzul gonește fără răgaz spre întâlnirea cu ghețarul. Privim peisajul apăsați, parcă, de ușoara ceață care domină valea. Din cînd în cînd, dealurile înalte, care ne însoțesc sînt rupte de fișii oblice de stîncă. Se pare că așa se anunță tot mai evident masivul muntos care ne așteaptă. La fiecare sută de metri pe care îi străbătem, drumul nostru urcă, în altitudine, cu circa cinci metri.

Pe Valea Almatina Mică, minunații mes- teceni (betula tianșana) albi și supli par niște balerini nemișcați în imensa încrem- nire a naturii gigantice. Admirăm bradul de Tianșan, prezent doar pe versanții cu orientare nordică, ca un imens candelabru, cu baza coroanei mult mai îngustă decît brazii noștri. Unii sînt aproape cilindrici...

La 1330 m deasupra nivelului mării zar- zării înfloriți ne colorează și ne încintă drumul spre temutul munte. De ce temut ? Pentru că de acolo, din înălțimi vin

curgeri de pietre sub forme de riuri. Iată, au apărut morenele și departe, în fața noastră, un imens baraj... În dreapta se află „Medeo”, un stadion cu 11 000 de locuri, situat la 1800 m altitudine! Suprafața gheții pe care se desfășoară competițiile are peste o mie de metri pătrați. Pe benzile de gheață ale marelui stadion se desfășoară în special competiții de patinaj-viteză și, bineînțeles, antrenamentele sportivilor veniți din întreaga lume.

Aici, la 1800 m am coborât din mașină urmând ca dintre noi cei care pot să urce 800 de trepte, să ajungă la 2000 m, pentru a admira o panoramă unică : o șosea ca o terasă imensă, virfuri de munți ascunși ici-colo de pilcure de nori, brazi, fișii de zăpezi ce împeștrăzesc munții din zare. Departe, între Virfurile Picabala (4200 m) și Komsomolskaia (4400 m) se află Ghețarul Talgar, cel mai mare și cel mai frumos ghețar din Asia Centrală. Pe aici, localnicii îi spun Bogatir, adică Viteazul. Și acest minunat personaj al locuitorilor, pe lângă mulțimea de legende pe care le-a generat, pe lângă impresionantele date științifice pe care le-a furnizat, l-a inspirat pe academicianul Polgov, cel care l-a cercetat timp de 30 de ani, să-i dedice o carte „Tu inksu” — „Viața unui ghețar”.

Cu ochii prinși de depărtările Talgarului nici nu băgăm de seamă când nori negri acoperă Virful Picabala. O bună parte din seninul care ne-a cucerit de cum am atins cei 2000 de metri a dispărut. Cerul a devenit cenușiu. Hotărîm să coborim pe serpentinele șoselei. Printre frînturi de vorbe ni se deslușește bine aburul răsuflării. Ne tragem glugile pe cap, ne înfășurăm mai bine fularele și sătui de admirat înălțimile, ne coborim privirile căutînd în pietrele drumului bucățele de granit de Tianșan, alburii cu stropi negri, verzi sau roșcați.

Pe neașteptate, cuiva i-a venit să întreb : de ce stadionul se numește Medeo ? Mă așteptam să aud o legendă dar, de unde, răspunsul veni neașteptat de simplu : Medeo este numele fostului proprietar al terenului, beiful Medeo, cel care de mult a cedat terenul statului în vederea construirii acestui stadion.

Cu buzunarele pline de bucățele de granit, ca după un bogat „cules”, urcăm în autobuz și, pe serpentinele în pantă pornim mai voioși parcă spre aeroportul care ne așteaptă pentru o nouă decolare.

În sfîrșit, ne luăm locul în aeronavă și prin ferestrele ovale, se vede orașul dominat de verdețea parcurilor, iar departe, în zare, rămîne neclintit Tianșanul sub zăpezile lui din virfuri.

★

O altă dimineață cu soare orbitor ne găsește pe alt meridian al Orientului, pe vechile locuri pe unde trecea legendarul și bătutul drum al mătășii și al aurului :

Tașkent. Ascultăm o legendă care spune că de mult, sub acest soare a fost înălțată o mindră cetate de piatră căruia i s-a spus Tașkent. Și mai spune legenda că i s-a zis așa nu numai pentru că era construită din piatră, ci și pentru că oamenii acelei cetăți erau recunoscuți prin cruzimea lor. Li se dusese vestea că aveau inimi de piatră...

Istoria arată că prin secolul VII, peste marea cetate au venit arabii, iar mai tîrziu, au sosit aici mongolii conduși de Genghis Han... Cetatea a rămas însă marea și neclintită înfruntînd timpul, renăscînd de fiecare dată, crescînd și dezvoltîndu-se, uimind lumea în secolul XIX prin faima sa de mare centru comercial.

Dornici să cunoaștem orașul de azi, poposim într-un parc — locul de unde a fost proclamată Republica Sovietică Socialistă Uzbecă. Mai departe, admirăm Teatrul de operă și balet, multe alte clădiri împodobite cu marmură. Treceam pe lângă Muzeul de artă. De mult de tot, aici poposeau caravanele și se odihneau cămile și negustori ce-și duceau mărfurile departe spre Orientul îndepărtat ori în direcție opusă, spre Soare apune... Priveam și mă întrebam : cite povești pot ascunde aceste coloane, aceste grațioase arcade ?...

Aflăm că pentru această țară, specifice sînt două culori cu valoare de simbol : albul, care reprezintă marea bogăție a acestor locuri, adică bumbacul și albastrul — simbolul apei atît de necesară pentru tot ce viețuiește pe aceste pămînturi. De altfel, un proverb uzbek spune lapidar : unde se termină apa, acolo se termină viața. Pentru aceste întinderi peste care Soarele domnește ca un suveran crud neori, este de înțeles și mai ales de apreciat tot ce au făcut oamenii, tot ce-au dobîndit ei în lupta victorioasă cu deșertul... Mai departe trecem prin Piața Lenin, privind frumosul centru administrativ, Biblioteca publică, iar puțin mai departe admirăm largă piață cu cele șase fîntini arteziene. Mă uit la ele și-un gînd ciudat îmi trece prin minte : dacă ar exista un balet al apelor cred că despre aceste grațioase iviri argintii s-ar putea spune că sînt permanent în premieră absolută, într-atît sînt de feerice, atît sub strălucirea soarelui, cit și sub albastrul acestor nopți orientale. Privim cu interes Muzeul Lenin, construit cu o dantelărie de beton în jurul clădirii nu prea înalte și, bineînțeles, în formă de cub. De ce în formă de cub ? Pentru că pe aici, loc al legendelor, se spune că această formă, pe care o păstrează și multe case, este simbolul vieții veșnice...

Iată, într-un parc de o bogăție rară în flori și verdeță, distingem un mozaic imens, de un colorit splendid. Clădirea este a unei școli generale ! Nu departe se află și obeliscul ridicat în memoria eroului necunoscut. Trecem pe lângă Institutul politehnic, pe lângă Teatrul uzbek ce poartă

numele marelui poet revoluționar Hamza. Aici, o mulțime de trepte largi te conduc spre intrare, deasupra căreia o dantelărie de motive ornamentale îți reține îndelung privirea. Mai departe trecem pe lângă Cercul de stat și ne oprim în fața unei vechi clădiri monumentale — Medrese Kukeldaş. Aflăm că datează din secolul XVI. Și totuși, privind-o ne minunăm cum de și-a păstrat intacte eleganța, măreția arhitecturii medievale... Frumusețea ornamentului de deasupra intrării ne face s-o admirăm și să medităm la această insuliță-mesaj din lumea Evului Mediu, care mai păstrează încă vie amintirea jscușiților meșteri care

au înălțat-o. Nu se știe însă ce confruntări îi mai rezervă viitorul deoarece, pe undeva, pe aproape au început demolările unor cartiere vechi și, nu peste mult timp blocuri, fel de fel de construcții se vor înălța și pe aici, în spiritul arhitectonic nou al orașului. Conturul hotărît al medresei profilat pe cerul azuriu, liniile arcadelor, culorile din smalțul viu al puzderiei de stele mari și mici care încunună intrarea ne liniștesc însă temerile. Nu, nimic nu-i va putea știrbi din strălucirea pe care i-a împrumutat-o soarele de-a lungul secolelor.

LIDIA NOVAC

O ȘOSEA STRĂBATE DOUĂ CONTINENTE

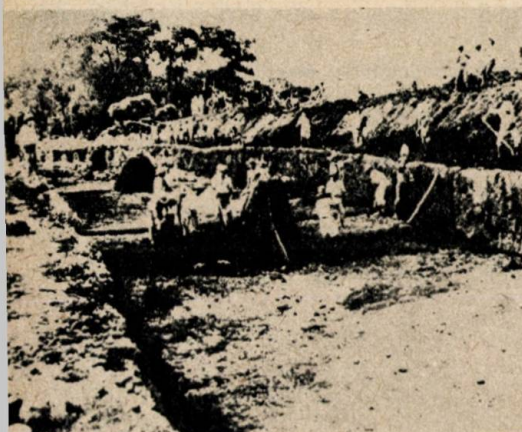
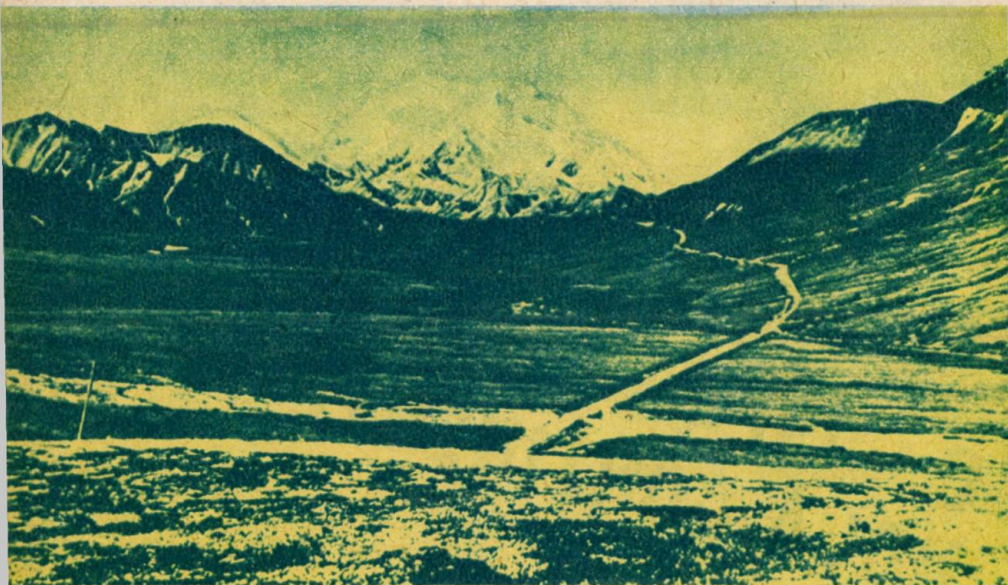
Din orașul Fairbanks din Alaska pornește una din cele mai fascinante șosele din lume : Panamericanul. Ea măsoară 16 000 kilometri lungime și permite, practic, să se ajungă cu automobilul de la un capăt la celălalt al planetei în numai 15 zile. Până în prezent, ea este singura autostradă veritabilă care traversează Ecuatorul. Principala menire a acestei șosele este de a permite o legătură directă între majoritatea

țărilor continentului american, care să faciliteze schimburile economice, o mai bună cunoaștere între oameni, intrajutorare reciprocă și, ca urmare a întăririi încrederii reciproce, păstrarea și consolidarea păcii în regiune. De altfel, ideea realizării Panamericanului a avut în vedere toate aceste considerente. Construirea acestei șosele moderne care să lege localitatea Fairbanks, situată în plin centrul Alaskăi, de Țara de

Foc, aflată la cealaltă extremitate a continentului american, a fost hotărâtă în cursul unei conferințe internaționale a țărilor interesate, care a avut loc în 1923. În felul acesta începea să se materializeze unul din frumoasele vise ale lui Simon Bolivar, eliberatorul Americii de Sud de sub jugul colonial spaniol și, în același timp, și visul președintelui nord-american Thomas Jefferson.

După conferința amintită au început lucrările care au durat decenii până la finalizarea șoselei. Au trebuit să fie înfrinse condiții de climă și de teren dintre cele mai grele. Constructorii au avut de luptat cu deșerturile, cu regiunile de junglă, considerate până atunci de nepătruns, cu munți semeți ce păreau de necucerit, cu aerul rarefiat al marilor altitudini.

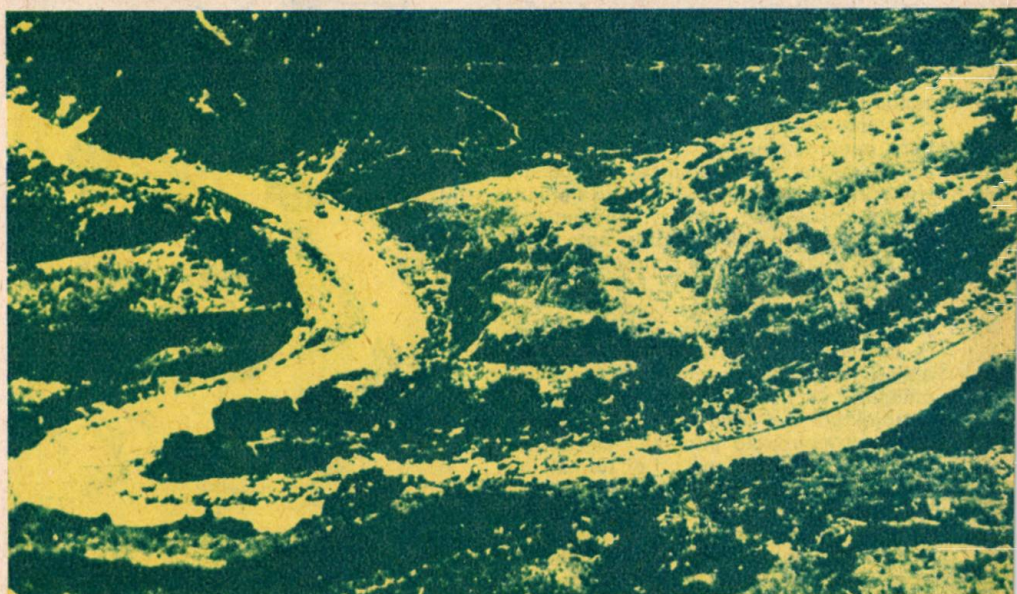
Prima parte a Panamericanului se suprapune cu prima mare șosea din nordul continentului american, cunoscută sub numele de „Alaska Highway”. Prin intermediul acestei șosele cei circa 13 300 de locuitori ai Fairbanks-ului, a căror existență este strâns legată de exploatarea aurului din regiunea înconjurătoare, păstrează contactul cu restul lumii. Șoseaua amintită

întilnește în calea sa fluviul Yukon, care împarte Alaska în două jumătăți, de est și de vest. Tc-ul amorțește în această regiune cind fluviul își îmbracă în luna octombrie carapacea de gheață pe care n-o mai dă jos decit în luna mai. Părăsind malurile Yukonului, Panamericanul, după ce traversează o serie de văi dezolante prin pustietatea lor, trece prin pitoreasca așezare White Horse, alcătuită din clădiri din lemn (cărămizile sînt extrem de scumpe în Alaska) a căror fațadă ce dă spre stradă

a fost tencuită, casele căpătînd aspectul curios al unui decor de cinema. La Dawson Creek, șoseaua face o buclă largă pentru a se îndrepta, apoi, spre est. Pe teritoriul Canadei, Panamericanul trece prin localitatea Prince George și marele oraș Vancouver. Ajuns pe teritoriul Statelor Unite, străbate, rînd pe rînd, localitatea Catoma și orașul Portland, care a cunoscut după al doilea război mondial o însemnată creștere datorită dezvoltării construcțiilor navale. Panamericanul, transformat într-o șosea ultramodernă, traversează apoi pădurea din Oregon, trecînd pe lângă imensele culturi de pomi fructiferi care au apărut după epuizarea exploatării minelor de aur existente în această zonă. Panamericanul ocolește apoi marele oraș nord-american San Francisco. După ieșirea din Sacramento, autostrada traversează renumita zonă viticolă San Joaquin, apoi pătrunde în impresionantul parc național Yosemite, pentru ca după părăsirea acestuia să treacă prin zona viticolă de la Fresno. Viticultorii de aici sînt în general japonezi, armeni și spanioli. Înainte de intrarea în Los Angeles, întâlnește cele mai mari plantații de caiși și piersici din lume, pentru ca la ieșirea din

Ciudad de Mexico poate fi parcursă în trei zile. Este străbătută pînă în apropierea capitalei mexicane o zonă muntoasă lungă de 1194 de kilometri. Aerul în această regiune este uneori rarefiat, iar frigul devine pătrunzător. După traversarea orașului Ciudad de Mexico, Panamericanul se îndreaptă spre Puebla, un adevărat New York în miniatură, cu străzile orientate de la nord spre sud. În zare se văd vulcanii Popocatepetl și Ixtaccihuatl, acoperiți cu zăpadă. Urmează apoi regiunea cuprinsă între Los Amates și Tehuantepec unde bat vînturi extrem de violente, în special către ora prinzului. Panamericanul ajunge în capitala Guatemalei, Ciudad de Guatemala, pentru ca, apoi, să coboare spre lacul Atitlan. Deosebit de impresionante sînt ruinele Antigui, vechea capitală a Guatemalei, distrusă în 1773 de un cutremur de pămînt și de atunci abandonată. Odată cu intrarea pe teritoriul Salvadorului, decorul se schimbă complet. Se întîlnesc numeroase lacuri de nămol, gheizere și vulcani, dintre care unii sînt și astăzi în activitate. La Los Chorros impresionează numeroasele fîntîni și căderi de apă care produc călătorului senzația că se află într-o adevărată grădină

acest renumit oraș modern american, cu peste șapte milioane de locuitori, să treacă pe lângă marile plantații de lămii, apărute în urma încheierii unui vast pogram de irigații. Pe măsură ce Panamericanul se apropie de granița mexicană, căldura soarelui devine din ce în ce mai greu de suportat. În aceste condiții este traversată Arizona. În zona graniței americano-mexicane, șoseaua traversează, rînd pe rînd, orașele El Paso (Texas - S.U.A.) și Nuevo Laredo (Mexic). De aici distanța pînă la

botanică. Sînt suficiente trei ore pentru străbaterea Hondurasului, deoarece pe teritoriul acestei țări Panamericanul nu însumează decît 145 de kilometri. O imagine captivantă o oferă coasta stîncoasă a Pacificului mărginită de vulcani maiestuoși și amenințători. La Cartago se intră în Panama. Îndată după depășirea lui Cerro de la Muerte, la 3500 metri altitudine, apare una din cele mai frumoase priveliști din lume. Dintr-o singură privire pot fi îmbrățișate Marea Caraibilor și Oceanul Pacific.

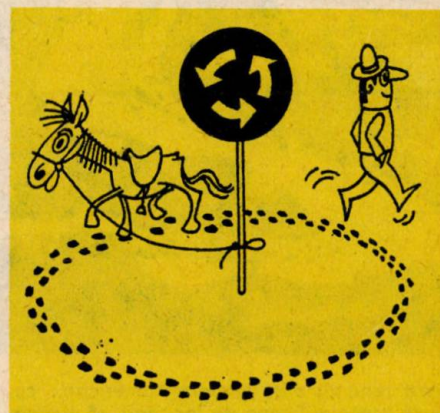
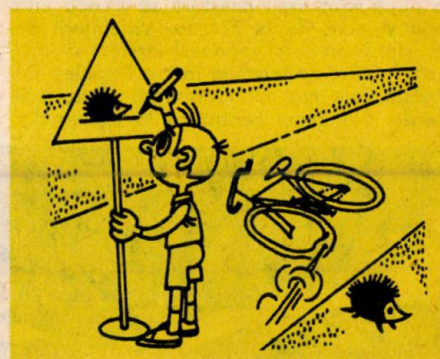

În Columbia, marea șosea capătă un aspect deosebit de modern. În Ecuador este realizată trecerea Ecuatorului. Traseul pînă la Quito este impresurat de vulcani între care și Chimboraza, care atrage atenția prin crestele sale acoperite cu zăpadă și care este considerat cel mai înalt vulcan din lume. Pînă la frontiera peruană, încintă privirile imensele cimpii acoperite cu plantații de banane. Urmează pe traseul spre capitala Perului o zonă deosebit de aridă. Panameicanul ajunge, apoi, în valea Huaras, care pentru peisajul și clima sa este cunoscută sub numele de „Elveția peruană”. Frumoasele văi de aici sînt dominate de Cordilierii Blanca și Negra. Climatul devine mai uscat, după ce se trece la Punta de Callan (4800 metri altitudine). Apoi, șoseaua plonjează spre altitudini mai joase. Un contrast izbitor, cu peisajul parcurs pînă acum îl provoacă modernă metropolă peruană Lima, care cu cei 4 300 000 de locuitori ai săi este una din cele mai mari capitale din America Latină. După parcurgerea a 130 de kilometri, se profilează lacul Titicaca (3 000 metri altitudine), pentru ca după depășirea lui să aibă loc intrarea în Bolivia. Panameicanul traversează capitala boliviană, La Paz, și ajunge la granița cu Argentina. Abia după parcurgerea localității Cordoba și a capitalei argentinienne Buenos Aires, Panameicanul se îndreaptă spre Orsono pentru a sosi, în cele din urmă, la capătul traseului său, în Țara de Foc.

Dar de mai mulți ani Panameicanul a luat-o spre nord-vest, oprindu-se, după trecerea peste fluviul La Plata, la Rio de Janeiro. Traseul impresionează prin abundența vegetației tropicale care-l înconjoară. În această direcție, Panameicanul trece peste splendidul pod construit peste flu-

viul Jaguaro și străbate, între altele, orașele Porto Alegre, pe străzile căruiua circulă cele mai vechi tramvaie din lume, și Sao Paulo. Unii brazilieni consideră, însă, că Panameicanul se încheie în noua și frumoasa capitală a țării, Brasilia, în timp ce alții afirmă că această șosea ajunge la Belem, traversind, astfel, jungla amazoniană. Indiferent de capătul real al Panameicanului, rolul său principal este de a facilita o cooperare fructuoasă și o mai bună înțelegere între popoarele continentului american, de a micșora distanțele dintre colțurile acestui continent, de a asigura accesul la civilizație al unor regiuni greu accesibile, și toate acestea pentru ca locuitorii Americii să se simtă cît mai apropiați și să militeze pentru un viitor de pace pe continentul lor, pe întreaga planetă.

TUDOR PRELIPCEANU

IPOSTAZE ALE CURAJULUI

**ÎN LUPTĂ CU
APELE SĂLBATICE
DIN VESTUL CANADIAN**

Ranulph Fiennes, Stan Cribbett și Bryn Campbell, aflați în barca din față, au văzut cu groază, de îndată ce au făcut cotul

riului, o mare îngrămădire de copaci dezrădăcinați ce blocau aproape cursul riului și spre care se îndreptau cu cea mai mare

viteză. O ciocnire de acești bușteni ar fi putut fi fatală pentru cei aflați la bordul bărcii. Fiennes și Campbell au început să viclească cu toată puterea, în timp ce Cribbett se străduia din răsuferință să pună în funcțiune motorul bărcii. În cele din urmă s-a auzit zgomotul salvator al motorului, iar barca condusă cu dibăcie a evitat ciocnirea cu marea masă de trunchiuri lovite cu furie de ape. Pe neașteptate, însă, Bryn Campbell a fost izbit de crengile unui din copacii împotmoliți în albia riului și a căzut în apa clocotitoare. Intervenția energică a lui Fiennes, care a reușit să-l tragă din apă, l-a salvat pe Campbell de la o moarte sigură.

Acesta a fost unul din momentele grele prin care a trecut expediția britanică, formată din opt persoane, care a reușit să străbată cu ajutorul a trei mici bărci de cauciuc, prevăzute cu motoare exterioare, cel mai periculos traseu pe ape interioare din lume. Traseul menționat, măsurind peste 3 000 de kilometri lungime, a cuprins cursurile deosebit de repezi și periculoase ale râurilor din provincia canadiană Columbia Britanică, între care se disting râurile Fort Nelson, Nahanni – cel mai rapid din America de Nord –, Kechika, Finlay, Bridge și Fraser.

Expediția a fost condusă de Ranulph Fiennes, un explorator temerar și încercat, care s-a remarcat și în 1969 parcurgând pe Nil, (împotriva curentului) distanța de 6 500 kilometri, de la portul egiptean Alexandria până la lacul Victoria. În cursul călătoriilor pe marele fluviu el a folosit două mici ambarcațiuni pe pernă de aer. Tot el a condus o echipă de parașutiști care a efectuat un salt cu cădere liberă pe ghețarul Josteldals din Norvegia, considerat cel mai mare ghețar din Europa.

Curajoșii participanți la expediția pe râurile din vestul canadian au trebuit să învingă peste 100 de praguri, cascade deosebit de periculoase, mari vârtejuri și să-și croiască drum printre aglomerările de bușteni. Ei au trecut prin zone extrem de inospitaliere, precum „Valea oamenilor care dispar”, unde odinioară și-au pierdut viața circa 20 de căutători de aur și vânători de animale cu blană prețioasă.

Momentele cele mai dificile ale acestei expediții le-au reprezentat depășirea cascadei Virginia – de două ori mai mare decât cascada Niagara –, a pragurilor de la vărsarea riului Bridge în riul Fraser și a pragurilor de la așa-zisa „Poartă a diavolului”. Prin cheile înguste ale acestui din urmă prag, trec în fiecare minut circa 154 milioane de litri de apă. La trecerea peste pragurile de pe riul Bridge, nu o dată bărcile au planat în aer, fiind pe punctul de a se răsturna în hăul de ape. De altfel, alte expediții care au încercat să parcurgă traseul înaintea acestei echipe au trebuit să abandoneze pe parcurs.

Dar priceperea, curajul și dirzenia acestor exploratori britanici a făcut ca expediția lor să se încheie cu bine la Point Roberts, în apropierea graniței Canadei cu Statele Unite. S-a realizat, astfel, o performanță fără precedent în domeniul călătoriilor pe cursurile de apă interioare.

P. TUDOR

— Curaj, tăticule, nu-i chiar așa adâncă!

Desen de MATTY

SUB SEMN DE LUMINĂ

A devenit frumoasă tradiție ca în fiecare an Consiliul Național al Organizației Pionierilor să atribuie premii celor mai bune creații literar-artistice destinate tinerei generații. Fie că este vorba de literatură, de artă plastică, de film sau de muzică, premiul C.N.O.P. încununează de fiecare dată acele lucrări care împlinesc în expresie artistică cunoașterea psihologiei copiilor, a aspirațiilor lor. Bazate pe consultarea unor jurii de specialiști, creatori, educatori, aceste premii evidențiază, o dată în plus, grija care există în țara noastră pentru stimularea creației artistice ce vi se adresează vouă, copiilor, pentru a vă forma acele înalte trăsături morale caracteristice tinărului comunist, tinărului revoluționar. An de an, tot mai numeroși prozatori și poeți de prestigiu, compozitori și pictori, regizori de valoare se apropie cu sensibilitate și talent, cu un înalt simț de răspundere de preocupările voastre, de frumusețea și bogăția vieții pe care o trăiți sub cerul senin al României Socialiste. Ei vă dedică cărți, filme, cîntece, desene, picturi, vouă, pionierilor, care încă de pe băncile școlii vă pregătiți pentru muncă și viață, gata să duceți mai departe ștafeta cutezanței comuniste. De fiecare dată, juriul menit să desemneze premiile C.N.O.P., trăiește nu numai emoțiile, dar și dificultățile alegerii premiilor, datorită valorii ridicate a numeroase lucrări. Anul 1981 a avut, de pildă, printre premianți poeți de frunte ca Ana Blandiana, Tiberiu Utan, Tudor George, Dimitrie Rachici, graficieni ca Val Munteanu, tineri cineaști ca Tereza Bartha și Liliana Petruțiu sau compozitori ca Anton Dogaru, Iovan Miclea, Gelu Solomonescu și încă mulți alții. Ei se aliniază unui șir lung de prestigioși creatori premiați în anii trecuți din care cităm numai câteva nume — cum ar fi : Victor Tulbure, Petre Luscalov, Gica Iuteș, Al. Mitru, Costache Anton, Ilie Tănăsache, Lucia Olteanu, Iuliu Rațiu, Petre Ghelmez, Ion Crînguleanu, Elena Dragoș.

Pe drept cuvînt, președintele juriului din acest an, scriitorul Mircea Sîntimbreanu denumea decernarea premiilor C.N.O.P., „o adevărată sărbătoare a cărții“, iar prozatoarea Gica Iuteș spunea în calitate de membru al juriului :

„A povesti copiilor marea și minunata poveste a trecutului și a tradițiilor noastre eroice, a-i transmite tinărului cititor sentimentul că el este stăpînul viitorului, moștenitorul tuturor bunurilor, a-l face să cunoască viața familiei lui, a patriei, a pămîntului străbun, a-i insufla ideea că omul este constructorul temerar al lumii care-l înconjoară — iată numai câteva idei mari și generoase care au făcut ca, dintre toate cărțile de proză, să fie premiate „Croitorul de povești“ de Marta Cozmin ; „Mărețul rege Burebista“ de Grigore Băjenaru ; „Jucătorul de rezervă“ de Ovidiu Zotta, „Mi și Mo și Balthazar“ (în limba germană) de Rolf Bossert.

Cu firească mîndrie, privim înflorirea creației artistice destinată copiilor, care an de an înscrie noi valori sub semnul de lumină al marelui Festival Național „Cîntarea României“.

LIBER PENTRU GURA-CASCĂ

schifă de MIRCEA SINTIMBREANU

Apropiati-vă de orice orar al clasei a V-a și o să citiți o dată... de două ori... de trei ori pe săptămână: ora a 5-a liber! Cel puțin de trei ori pe săptămână... Ei bine, dacă școlarii dispun de ore libere, ultimele sînt parcă cele mai libere. Lecțiile de la școală s-au terminat, cele de acasă încă n-au început. Așadar, la prima vedere, un timp făcut anume pentru a fi pierdut. „Oare ce fac elevii tocmai cu acest timp?” mă întrebam într-una din zilele trecute, cînd neașteptat de prompt, am primit răspunsul:

— Ce să facă? Liber... Te plimbi, mai stai, mai caști gura în dreapta, în stînga... Masa tot nu e gata...

— Cine ești?

— Nu mă cunoști? Gură-cască...

— Sincer vorbind, n-aș fi vrut să-ți pun această întrebare tocmai ție. Aș fi preferat să stau de vorbă cu altcineva.

— Simplu. Chiar aici, la poarta aceastei, locuiește Alexandrescu, primul din catalog. Întrebați-l pe el! N-o să vă dea alt răspuns.

Am intrat. Alexandrescu nu era acasă.

— Vedeți? Cine știe pe unde-o fi? Nu v-am spus eu? Ora a 5-a liber, chicioti bucuos Gură-cască și se rezemă de gard.

— Cînd mai aveți liber ora a 5-a? am întrebat.

Gură-cască nu și-a consultat orarul. În această privință îl știa pe de rost.

— Miercuri și sîmbătă.

— Perfect. Să-l căutăm miercuri.

...Miercuri am dat din nou peste Gură-cască. M-a întîmpinat triumfător, încă de la colțul străzii.

— Vedeți? Nu e acasă.

Într-adevăr, Alexandrescu nu era acasă. Nici luni.

— Să-l căutăm la școală, am zis cu oarecare îndoială.

— Aș! Ce să facă acolo? Nu e liber? Mai degrabă pe terenul de fotbal din spatele școlii.

— E fotbalist pasionat?

— Nu. Dar ce poți să faci cînd ai liber? Bați mingea, te plimbi, mai stai,

mai... Cască prelung, apoi adăugă, tirându-și pașii. Veniți, nu e departe.

Am mers într-acolo și...

— Uite-l! Nu v-am spus eu? Ora a 5-a liber...

Gură-cască jubila. Poate de aceea nu mi-a plăcut nimic din ce vedeam: nici fuga lui Alexandrescu pe extremă, nici excelențele lui driblinguri, nici golul marcat în ultima secundă cu un șut năpraznic de la peste 20 de metri, și nici zîmbetul victorios cu care s-a apropiat de mine, auzind că e așteptat. Și cu toate acestea, băiatul, nădușit, dar radios, părea cit se poate de simpatic.

— Am auzit că mă căutați de aproape două săptămîni.

— Într-adevăr, nu știam că e atît de simplu să te găsești. Te-aș fi căutat aici de la început.

— Nu m-ați fi găsit!..

— Regret că nu ți-am aflat atunci harta plimbărilor.

— Într-adevăr, îmi place uneori. Să mă plimb.

— Cînd ai ora a 5-a liber, nu-i așa?

— Da.

— Vedeți? Nu v-am spus eu? pufni Gură-cască, dar Alexandrescu nu-l băgă de seamă.

Continua să-mi explice în timp ce își dezlega șireturile de la bocancii de fotbal.

— Să nu vă închipuiți că sînt un plimbăreț. Lunea trecută, cînd m-ați căutat, aveam liber ora a 5-a. Am rămas la școală și am îngrijit florile de pe culoare. Le-am udat, am mutat mai spre lumină pe cele ce începuseră să se pălească, am schimbat cîteva ghivece... Am stat vreun ceas: tot aveam liber.

— Și miercuri aveți liber ora a 5-a, nu-i așa?

— Da. Miercuri n-am rămas la școală...

— Vedeți? se hlizi Gură-cască.

— Miercuri l-am vizitat pe Zamfir acasă. S-a îmbolnăvit și am fost să-i arăt lecțiile. Eu tot aveam liber... Nici simbătă n-am mers direct acasă...

— Vedeți?

— Am început pregătirile pentru concursul de brigăzi artistice. Am hotărît să facem o primă repetiție. Aveam liber...

Mărturisesc, îmi creștea inima ascultîndu-l. Băiatul se îmbrăcase și, îmbujorat, începuse să vorbească de fotbal.

— Vă place fotbalul?

— În aceste condiții, da, foarte mult, i-am răspuns.

— Ați putea să-mi spuneți de ce m-ați chemat?

— Ca să aflu ce faci miercurea viitoare, ora a 5-a?

— E liber: poate am să ajut la pregătirea bibliotecii pentru vacanță,

poate — dacă va fi zi de curățenie — voi ajuta-o pe mama, poate... știi eu? Sînt atîtea lucruri de făcut pe lotul școlar.

— E totuși o oră liberă.

— Firește, dar timpul liber nu înseamnă timp pierdut.

M-am uitat la însoțitorul meu. Parcă ar fi vrut să spună ceva. N-a izbutit. Rămăsese cu... gura căscată. Mască.

GENERALUL FURNICILOR

de LUCIA OLTEANU

Cînd s-a născut elefantul sau balena, cîte emoții printre animale, cîtă tevatură, trebuia găsit un echilibru în natură. Fizicul lor cam lăbărțat provocase un adevărat scandal, se consumase prea mult material. Și soluția a adus-o tocmai această făptură, mai bine-zis picătură mică, numită furnică. Mică, mică, dar cu reputație mare, are tot felul de tablouri prin cărțile școlare. Portretul ei e punctul, fără de care nu se poate încheia nici o cuvîntare.

E harnică și gospodină, dar din cămara veșnic plină, nu-ți dă să gusti nici atîtica. Cîne n-a citit „Greierile și furnica”?

Dar o iertăm, că-i muncitoare. Cît îi ziulica de mare, coase pe pămînt lăntișoare.

Dacă o superi, își întrerupe cusătura și cu un minuscul ac, își vine de hac. Numai trîntorii o birfesc... Ba că furnica este numai atîtica, ba că-i un bob de mac pleton, cu o idee fixă: fixă: cară și cară la amidon.

Azi, un lăntișor transporta o firimitură (chiar dacă ești furnică, tot trebuie să dai copilului ceva în gură). Și echipa mică, furnică, de cărauși, a ajuns la o apă mare, în care s-ar fi putut îneca. Era o lacrimă de-a mea! Repede am acoperit lacul cu o petală, doar și furnicii îi poate intra apa în sandală. Puntea era albastră și mirosea a viorea și pentru fapta mea, furnică lingă furnică, de mină cu copii, cu nepoți, cu Furnicel sau Furnișor, m-au ales generalul lor. Iar eu bucuruos am strigat vestea cea mare. Primii, au auzit-o vecinii. Eram cineva, mi se făcuse o onoare, fusesem ales general al celor mai mici lucrătoare, ale căror familii se numesc furnicare.

ȘI MĂ ROG: CE VĂ HOLBAȚI AȘA?

de ILIE TĂNĂSACHE

Salcia creată, de lângă pod, își urcase în neștire coroana în văzduh, până spre parapetul de unde Ștefan azvîrlea vertical în apă undița, cum ai coborî un fir cu plumb. Dincolo de salcie, pescuiau Radu și Sandu. Ștefan le auzea doar glasurile, dar nu-i vedea. El, de aici, de pe pod, cuprîndea cu privirea ziua de vară, străvezie de atîta lumină. Și, balta de la marginea orașului gîtuită de podul pe care se afla, așa cum ai strînge de mijloc un balon lunguiet, ca o minge de rugby, pe jumătate umflat.

— Bambusul ăsta, telescopic, turuia Radu, mi l-a dat un unchi din Reghin. Și ce-mi stai așa, ca Hymalaia în Asia? Privește la mine cum îmi pregătesc undița și fă și tu la fel. Așa... Auzi, cu bambusul ăsta, la o partidă în Deltă a prins o știucă de douăsprezece kilograme.

— Partidă? se minună naiv, Sandu.

— O ieșire la pescuit, mă! s-auzi glasul iritat al celuiilalt. După care adăugă cu admirație: douăsprezece kilograme în virful ăsta mai subțire decît un pix! Ce zice, e o treabă, nu?!
— E, catadixi Sandu.

— Las' că-i și grozav matisat.

— Poftim?

De sus, de pe pod, Ștefan aproape că-i și vedea mutra lui Sandu lungindu-se de atîta mirare precum elasticul unei prăstii întinsă pînă la refuz. Pînă și Ștefan, de pe pod, nu se putu abține la deșteptăciunea lui Radu și dădu drumul cu zgomot la undița cu momeală. Plumbul o coborî vertical în apa numai flăcări mișcătoare, de te dureau ochii. Clipocitul declanșat la impactul cu suprafața lucie îi oferă un nou prilej lui Radu să-și afirme știința în acest domeniu:

— Auzi cum se zbate? Am ales un loc grozav. Bine că n-am uitat **juvelnicul**.

Cum o fi căscat ochii și de data asta Sandu spre Radu, Ștefan, de aici, de pe pod, acoperit vederii ca un scut de coroana sălciei crețe, mult ar fi dorit să vadă. N-avea însă cum. Auzi în schimb explicațiile generoase și nu mai puțin protectoare ale „maestrului”:

— Mă Sandule, mă, dar tu ești complet pe dinafară! Te pomenești că habar n-ai la care din capete înțepi rima în cîrlig?

Era prea mult pentru Ștefan care, e drept, simțise parcă și o zvîcnire a firului coborît în adîncul apei. Smuci ușor și trase din unda cu lumini schimbătoare o roșioară ce se zvîrcolea argintie în văzduhul strălîmpede, cuprinsă de o spaimă iremediabilă. Îi desfăcu cîrligul subțire din buzele abia sîngerinde și o puse în căldărușa de alături, pe trei sferturi cu apă. Năzbîtia se zbenguia însă și aici, cu aceeași spaimă, obligîndu-l pe Radu să aibă în continuare mîncărîci la limbă :

— I-auzi, mă, cum se zbate ! Țasta-i crăpuștean, precis. Dacă-i pe-așa, umpleam juvelnicul. Săculețul ăsta de plasă mă, pe care l-am prîponit acolo, în apă. Dar ia dă cutia aia cu rîme. Și grăbește-te și tu, ce naiba ! Acum e momentul. Mai încolo, cînd începe zăduful, se dă la fund, la răcoare. Și peștele cată răcoarea, mă. Ia să văd ce cîrlig ai pus. Mamă, mamă... Am spus eu că ești ageamîu... Păi e un cîrlig prea mare. Chiar și pentru broaște țestoase, mă ! Aici nu sîntem la pescuit de balene, fratele meu alb... Dă undița să-ți pun alt cîrlig.

— N-o dau de loc ! Îl auzi Ștefan pe Sandu că se încapățînează.

— Cuuuum ? lungi cuvîntul Radu, în-cît, dacă o mai ținea un pic așa, bătea recordul de a alcătui o frază dintr-o simplă și singură deschizătură a gurii.

— Eu trag cu cîrligul ăsta și gata.

— Mai rupe măcar ceva din capătul ăla de rîmă rămas liber.

— Las' c-așa mișcă și atrage.

— Atrage pe dracu !... Mai ales că ai și parul ăla, că numai băț de undiță nu-i pot spune.

Dacă Ștefan s-ar fi coborît de pe pod, sigur că n-avea încotro, și i-ar fi dat dreptate lui Radu. Sandu pescuia chiar cu un par, gros aproape cît mîna. Ca să nu-i amortească brațele îl așezase pe o crăcană înfiptă în pămîntul de la mal, pătruns de apă și împînzit cu mătasea broaștei. Liniște și pace aici la pod, lingă scalia creată. Văzduhul era săgetat arar de cîte-o rîndunică, grăbită să ia o gură de apă și s-o ducă la pui ei nădușiți cîne știa sub ce streășini de case vechi ori noi. Liniște și pace pînă cînd pluta lui Radu începu să joace tonțoroiul. Trupul băiatului se încordă arc, așteptă cu răbdare și trase cu nădejde. Nu era cazul să cheltuiască atîta energie, deoarece roșioara din cîrlig nu se arăta mai mare decît o lamă de briceag prizărit.

— Nu-i nimic, se consolă guralivul. Peștele cel mic îl aduce pe cel mare.

Se vede treaba însă că în mîntea lui nenorocita de roșioară — pui de pripas, prin baltă — era ditamai crapul, altfel e greu de explicat pentru ce a pus-o

în juvelnicul ce se muia la apă. Fița atît a așteptat ! A dat din coadă bucurăoasă și a ieșit printr-un ochi al plasei cum ar trece un țințar prin porțile deschise ale unei ecluze pentru vapoare. Nu mai fu nevoie să scornească cine știe ce pentru a para zîmbetul ironic al lui Sandu că pluta lui începu din nou să joace. Trase la timp și scoase un caras de data asta.

— Ei, ce-am zis eu ? începu să se bată turcii la gura lui. Și prinse să-i dea cîte cinci sfaturi pe minut lui Sandu : treci mai la dreapta, că faci unghi cu soarele și-ți vede peștele umbră... Asvirile undița dincolo de petecul ăla de lîntiță... Coboară momeala mai jos... Pune o rîmă mai roșie... Stai nemișcat... Nu te crispa... Mai rupe ceva din plumb că-i prea greu... Nu face zgomot... Fii calm... Stai cu ochii țință numai la plută...

Cît timp debitase aceste instrucțiuni, mai îmbogățise juvelnicul cu trei carasi, ceea ce-i înțețise mîncărimea de limbă :

— Schimbă mă, cîrligul... Pune numai jumătate de rîmă... Poate încerci și cu gogoloase de piine... Ridică mai sus crăcana... Coboară plumbul... Dezbracă-te la slip, că ai transpirat... Vezi că iar faci umbră pe apă...

— Da mai taci naibii din gură ! răcni Sandu scos din ținți tocmai cînd pluta lui fu smucită în adînc iar așa întinsă că zbirniia. Ștefan auzi și el de sus zgomot de pește mare prins în undiță și veni într-o clipită la cei doi. Privi volutele prin apă ale prăzii din cîrlig și exclamă :

— Sandule, ăsta-i tata peștelui de aici !

Lui Radu îi pierise definitiv piuitul. Abia scosese un pui de roșioară și-o lepădase cu undița cu tot în iarbă. Începu din nou cu sfaturile :

— Obosește-l mă... Dă-i sfoară, trage-l ușor... Dă-i sfoară, trage-l ușor. Hai că te-ajut și eu...

— Mai bine m-ai ajuta cu o scafă, îl repezi Sandu.

— Pooftiilim ?

— Scafă, mă ! îl luă în răspăr și Ștefan. Ori habar n-ai ce-i aia ?

— Sigur... Sca... Scafă... Da... Ar fi o idee... Mă rog, dar de unde s-o iau ?...

— De unde, de unde ! Mergi sus pe pod, o s-o afli în traista mea. Hai, mișcă.

N-a mai fost nevoie de scafă — un cîrlig de fier pentru scos pești mari din apă. Sandu izbutise să aducă la mal crapul de vreo patru kilograme în vreme ce Radu venea galop cu un ghem de sfoară din nailon :

— Haideți mă să facem repede o scafă... Și, mă rog : ce vă holbați așa ?

VII PLĂCE STILUL BAROC?

schită de OVIDIU ZOTTA

Sonerie, scîrîitul uşii, zgomotul închizătoarei yale, bine v-am găsit, bine-aţi venit, foşnet de celofan, vai, dar ce frezii delicate, ce tort magnific, ce ingenioasă dantelă...

Si din nou sonerie, şi din nou bine v-am găsit, bine aţi venit...

Pe Liviu, pantofii îl string îngrozitor, dar trebuie să-i poarte, el are numărul 39, pantofii sînt 37, dar au fost aduşi din străinătate special pentru el de către unchiul Sebastian, care şi acum susţine că sînt 39, dar pe-acolo măsurile diferă, oamenii au picioarele mai mici — Liviu ştie că nu-i așa, 39 de centimetri cizmăreşti sînt aceiaşi în toată lumea, unchiul s-a încurcat şi nu vrea să recunoască, însă Liviu trebuie să-i poarte ori de cîte ori se întîlneşte cu el. Acesta exclamă mulţumit: „Frumoşi, nu? Şi nici o rosătură, nimic, marfă de prima mînă, nici n-ai spune că-i porţi de aproape un an”. Liviu tace şi se străduieşte să suridă, bineînţeles, că pantofii arată bine, nu-i încalcă decît o dată pe lună, cînd vine unchiul, pe urmă îi azvîrle şi aleargă la baie să-şi scufunde picioarele amorfite în apă rece.

Sonerie, bine v-am găsit, bine aţi venit, căţeluşul de porțelan, sticla de şampanie, discul cu muzică populară. Uneori nu e căţeluş, e pisică, şampania — lichior, iar discul — de muzică uşoară. Oaspeţii sînt mereu aceiaşi — rude, prieteni, colegi de muncă.

Liviu îşi priveşte cu o sălbatică ură pantofii. Măcar de-ar putea să-l cheme pe Cireaşă, s-ar mai distra niţel, tocmai l-a învăţat să sară coarda în două labe, dar pe ziua de azi cîinele are şi el program special, miriie neputincios în salon, spălat, pieptănat, funda albas-

tră la gît şi vesta de catifea, care-l incomodează din cale-afară.

Nici o speranţă: Liviu trebuie să stea cu ochii pironiţi în tratatul de istoria arhitecturii, opt sute de pagini. Aşa s-a stabilit: cînd te chemăm, vii şi ne povesteşti ceva interesant de-acolo.

„Lor le convine, bombăne Liviu. Ei joacă table şi remy, discută despre sport şi filme, numai eu trebuie să fac figură de savant! Am terminat anul şcolar cu premiul întîii — ei, şi? Nu iau în fiecare lună premiu, dar în fiecare lună trebuie să fiu foarte-foarte deştept.”

Ultima oară s-a produs cu o dizertaţie despre iguane; ecologia e la modă. Penultima dată, un mic dar bine adus din condei, discurs despre ce mai e nou prin astronomie. În fiecare lună, cu prilejul amicalei petreceri, are datoria să-i uimească „spontan” pe musafiri cu altceva. Nu e însă nimic improvizat, învaţă transpirînd pe dinafară treizeci-patruzeci de pagini dintr-o carte, uneori nici el nu înţelege ce spune.

Mica şiretenie ar mai suporta-o, dar cel mai neplăcut este să audă lunga expunere pe care o face tatăl său în legătură cu cele mai recente succese ale lui Liviu. L-a uimit pe profesorul de literatură care a declarat că el nu mai are ce-l învăţa. A fost selecţionat împreună cu zece elevi dintr-un grup de patru sute pentru rolul de tînăr dirijor din filmul care... şi e aproape sigur că alesul va fi Liviu. La matematică face deja probleme dintr-o culegere pentru studenţi. Are o uimitoare capacitate de analiză şi sinteză, directorul şcolii a declarat în public: dacă Liviu

nu urmează filozofia, înseamnă că el, directorul, a trăit degeaba.

Unele din lucrurile acestea sînt oarecum în vecinătatea adevărului, ele corespund cam în proporție de cincisprezece-douăzeci la sută faptelor, dar nu mai mult; deocamdată constituie mai degrabă simple aspirații, pe care Liviu le schimbă o dată pe săptămână. A făcut el o analiză impecabilă a nulei „Alexandru Lăpușneanu”, dar peste cîteva zile a luat șase la gramatică. Mama s-a făcut foc și atît s-a ținut de capul profesorului încît bietul om l-a mai ascultat din nou, după trei zile. Cum se întîmplă adesea la sintaxă, Liviu s-a descurcat bine de data asta, meritîndu-și zecele, dar colegii au murmurat, ce facem aici, mergem pe intervenții și protecție? Adevărul este că fraza nu fusese mai ușoară decît prima și Liviu o investigase fără cusur, însă nota cea mare i-a lăsat un gust foarte amar.

Din sufragerie se aud glasuri vesele, clîchete de pahare, risete. Liviu își cunoaște rolul: e timpul să intre, cu un aer timid și gînditor (are atîtea preocupări!) și să dea ceremonios bundă ziua. Urmează răspunsul la întrebările care sînt mereu aceleași: „Cum merge școala? Ce vrei să te faci după? Dar cu fetele ei, ce se aude, șmechere?” Ce să răspundă, nu răspunde nimic, suride amuzat și idiot, perfect conștient de această înfățișare. Punctul trei e de obicei declanșat de tata, care spune cu un aer de mirare, ca și cum n-ar ști nimic: „Ce-ai făcut toată săptămîna, că aproape nu te-am văzut?” (Adresîndu-se invitaților): „Citește enorm, asta-i un inghite-cărți, ar trebui să-l mai opresc, se surmenează” (și din nou lui Liviu): „Ia spune, dragă, ce-ai mai citit?” E semnalul punctului patru, cînd Liviu trebuie să-i uimească printr-un eseu oral, cît mai plin de lucruri uimitoare.

— Păi, arhitectură, spune Liviu, simtînd o mare dorință s-o ia la fugă.

— Serios? zice tatăl, prefăcîndu-se surprins. Nu știam. Și ce ți s-a părut mai interesant?

— Barocul, rostește Liviu fără voia lui.

E primul cuvînt care i-a venit în minte, dar de citit n-a citit nimic. Ar putea reveni, alegînd altă noțiune, din primele pagini, dar îl cuprînde o dorință periculoasă și înveselitoare de a risca. Se uită cu un aer doctoral la invitații și începe să spună, sigur pe el, tot ce-i vine în cap: barocul a fost un stil foarte agreat de vechii greci, iar romanii l-au dus la desăvîrșire. Se caracterizează prin coloane înalte, contraforți și spații verzi. E de remarcat

că frontoanele sînt pictate cu scene mitologice. Ferestrele ogivale au ornamente bogate, predominînd motivele geometrice. Curtea interioară, denumită „patio”, prezintă o vegetație luxuriantă.

Liviu își privește înspăimîntat ascultătorii, să vadă ce efect au avut spusele lui. Aude exclamații amabile: „Bravo, domnule!”, „Așa mai zic și eu”, „O să ajungi departe”.

Liviu oftează ușurat, abia stăpînindu-și risul.

Și-a terminat cu bine numărul. Se poate retrage, să arunce pantofii în tavă și să se odihnească în liniște.

...O ciocnătură în ușă. E unchiul Sebastian, cu Cireașă după el. Liviu sare de pe canapea, bijbiind după pantofi.

— Lasă-i, zice unchiul. Sînt cam strîmți, nu-i așa? O să-i duc eu unui cizmar, să-i tragă pe calapod.

Se așază.

— Așa, deci, cu barocul. Ți bănuși joc de noi...

Liviu se face purpuriu:

— Vai de mine! Dar cum îți închipui...

— Auzi, oi fi eu textilist, dar cînd eram în ultimul an de liceu m-am pregătit și pentru arhitectură, însă n-am talent la desen. M-am mulțumit să citeșc, o fac ori de cîte ori am timp.

— Unchiule...

— Dintr-un punct de vedere, te înțeleg. Erai sătul de reprezentații și te-ai gîndit să ne dai și o lecție. M-am distrat auzindu-ți neroziile. Alții poate că nu s-au distrat. Or fi zis că ești prost sau or să-ți poarte pică multă vreme că ți-ai bătut joc de ei.

Liviu caută scuza salvatoare:

— Dar n-am vrut! Realitatea e că nu avusesem timp să citeșc și-atunci, ce să fac, i-am dat drumul la întîmplare.

— Nu te condamn, dar nici nu te felicit. Pot însă să-ți recomand ceva: înțelege-l și pe taică-tău. Cu toții simțim nevoia să ne lăudăm cu copiii noștri. Asta-i viața.

— Și eu ce să fac? oftează Liviu. Să joc mereu rolul de geniu? Nu mai vreau!

— Poate încerci să te porți firesc. Sînt sigur că o să te înțeleagă. Nu numai tinerii învață de la bătrîni, ci și invers.

Liviu tace. Nu prea e convins de acest adevăr, dar nici n-are un contraargument.

— Am auzit, zice unchiul, că l-ai dresat pe Cireașă. Nu-mi arăți și mie performanța?

Liviu ride și caută coarda sub pat:

— Ține dumneata de un capăt. O învîrtim ușurel. Ia, Cireașă! Un, doi, trei... sări!

"Ăla micu"

scrișă de VINICIU GAFIȚA

Ideea de a-l pune pe „ăla micu” să lucreze în locul său i-a venit lui Iordache chiar în timp ce tatăl său îi cerea să aibă el grijă de grădină în zilele ce aveau să urmeze.

— Săptămîna asta e mai grea, poate și cea viitoare, pînă ce saltă bine răsadurile, i-a explicat el lui Iordache. Dacă tu ai grijă de grădină, plivești buruianul și afinezi pămîntul cu sapa, o să am și eu grijă de tine.

Promisiunea nu l-a impresionat prea mult pe Iordache. Oricum, părinții îi făceau toate voile și nu se putea plînge că nu i-au cumpărat cînd a vrut haine, rechizite, cărți de lectură, ba și bicicletă de cel mai nou model.

— Da' ăla micu ce face? a protestat el destul de puțin convins.

— N-ai auzit că Grigorel are în grijă păsările, purceii și vițelul? i-a repetat tatăl înțelegerea pe care chiar atunci o stabilise.

— Poate că au și ei de învățat, a căutat mama să-și apere odraslele.

— Sigur că am! s-a repezit Iordache. Ne dă mult de scris, de învățat, că se apropie sfîrșitul trimestrului.

— Parcă eu n-am? s-a auzit slabă și vocea lui Grigorel.

„Vaca zboară sus pe moară”, l-a luat în rîs Iordache, făcînd aluzie la o întîmplare mai veche, cînd fratele lui se încurcase în recitarea unei poezii. Lui Grigorel îi dădură lacrimile și nu mai putu zice nimic. Noroc de tata, care îi luă apărarea. „Rămîne așa cum am zis. Fiecare cu treaba lui. Să nu aud că l-ai pus pe ăsta micu să-ți facă și lucrul tău”. De aici i-a venit lui Iordache ideea cea mare. A doua zi, după ce s-au întors de la școală, l-a și luat de o parte pe fratele său: „Grigorel, facem o învoială?” Grigorel a tăcut, așteptînd. „Hai, mă, facem?” s-a arătat nerăbdător Iordache. „Ce învoială?” „Uite, eu am azi antrenament. Nu pot să lipsesc. O oră, două acolo. În vremea asta cureți tu de buruieni straturile dinspre grădină.” „Păi, is multe?” „Vrei să pierdem meciul?” „Nu, da-s prea multe.” „Bine, faci numai jumătate.” „Fac.” „Faci, dar taci. Nici un cuvînt tatii. Nici mamei.” „Bine” „Nu bine.

Promite.” „Promit”. „Pe cuvîntul tău de pionier?”

Grigorel primise abia de cîteva luni cravata roșie cu tricolor. De aceea nu voia să-și dea cuvîntul de pionier. Voia să fie crezut așa, pe simpla promisiune. „Și dacă nu-mi dai cuvîntul?” „Faci cum vrei. Dar dacă spui ceva, intri în moara mea.”

Grigorel știa ce înseamnă moara fratelui mai mare. Mai ales că acesta făcu și gestul unor „șuruburi” grozave, care-l înspăimîntau numai cînd se gîndea la ele. „Bine, pe cuvîntul meu”, rosti Grigorel numai pe jumătate promisiunea cerută.

Îndată după plecarea mamei și a tatii la brigada legumicolă din zăvoaie, Iordache îl duse pe Grigorel în grădină, îi arătă ce are de făcut, iar el dispăru pînă seara.

Veni frînt de oboseală, dar vesel și bine dispus, înainte de înapoierea părinților. Grigorel își făcea lecțiile. „Gata?” „Da. Dar nu mi-am făcut lecțiile.” „Ți le faci tu. Ascultă, Grigorel, își îndulci glasul fratele mai mare. În aluniș au venit căprioare cu jezi”. „Ei și?” „Mîine ne ducem să-i vedem. Îți aducem și ție unul, dacă ești cuminte.” „Păi, nu sînt?” „Ai fost azi. Mîine să faci tot ca azi. Mai plivești și straturile dinspre fundul grădinii.” Grigorel a oftat. „Și chiar îmi aduci un ied? Ai voie să-l prinzi?” „N-am voie, dar n-o să știe nimeni. Îl ținem în șură și ne jucăm cu el cînd vrem.”

Cînd au venit părinții, l-au găsit pe Grigorel tot scriind la masa de bucătărie, iar pe Iordache doborît de somn, pe un pat din dormitor.

— Bietul băiat, știi c-a muncit azi! l-a compătimit mama.

Grigorel a tăcut, rîzînd în sinea lui de păcăleala pe care le-o trăgeau părinților.

Marți lucrurile s-au petrecut la fel ca luni, cu deosebirea că Iordache a venit ceva mai tîrziu și fără ied, desigur.

— Am prins unul dar l-am scăpat pe drum, l-a asigurat el pe fratele mai mic. Nu te teme, nu te lăsăm noi fără ied.

Miercuri Iordache a avut meci. Jucau undeva departe, într-o vilcea, să nu-i vadă oamenii cu ce se ocupă ei, în vreme ce tot satul, cu mic cu mare, e pe ogoare și în grădini.

Pentru joi, Iordache a învins cu greu îndărătnicia fratelui mai mic. A trebuit să-i promită jumătate din banii pe care era sigur că-i va primi simbătă, când luă tatăl lor chenzina.

Seara, părinții i-au găsit, ca de obicei, pe Grigorel învâșind, iar pe Iordache dormind. Abia l-au putut ține treaz să mănince și să se culce. Mama, însă, a observat că Grigorel are miinile cam murdare, și l-a certat. L-a pus să se spele bine, mai ales să-și scoată de sub unghii pământul care nu se lăsa îndepărtat decât cu peria și cu apă caldă.

— M-am întilnit cu diriginta lui ăla mare, mărturisii tata după ce i-a văzut culcați pe copii. Mi-a zis că s-a poticnit rău băiatul nostru, vine cu temele nefăcute...

— Dacă și tu n-ai de lucru ? l-a certat mama. Tocmai acum ți-ai găsit să-l pui la treabă, când are mai mult de învățat. Nu-l vezi cum pică în fiecare seară de oboseală ? Îl știi doar că-i plăpind.

Plăpîndul sforăia de zor în patul curat și visa la expediția pe canalul principal, către lacurile din deal, proiectate pentru după-amiaza de vineri. Acum nu se mai temea de notele slabe, iar „ăla micu” se dovedea de cuvînt. Chiar așa le-a explicat el băieților care-l întreba cum de-l rămîne lui vreme de hoinărit. Pentru că am metoda mea : ăla micu. Băieții au făcut haz și le-a fost necaz că nu puteau să ei aplica metoda asta : n-aveau frați mai mici.

Numai că vineri s-a trezit singur la capătul ogoarelor de unde începea canalul. Prietenii nu veniseră nici cînd soarele bătea către apus. Atunci s-a întors furios acasă și s-a dus direct în grădină. Grigorel, ghemuit între straturi, smulgea de zor buruiianul dintre răsadurile plăpînde. Le mîngia cu privirea, le atîngea usurel cu degetele și le vorbea ca unor ființe cu înțelegerea graiului omenesc.

— Vor să vă înăbușe buruienile astea, rele. Lasă că le smulg eu pe toate, vă scap din nevoie. Una n-am să las. Pe urmă afinez pămîntul cu sapa și diseară, după ce se potolește căldura, vă dau apă răcoasă să faceți baie.

— Ce vrei ? îl întrebă el pe Iordache cînd îl văzu în grădină.

— Gata, hai, întinde-o, îl repezi Iordache și se apucă să smulgă furios

ba de ici, ba de colo, buruienile, cuprinzînd în mîna lui mare cîte un smoc întreg, în care se nîmerea și cîte un fir de sfeclă de morcov sau de ceapă.

— Tu n-ai ochi, nu vezi că smulgi și legumele ? se răsti Grigorel la dinsul.

— Gura ! i-o reteză Iordache fără să ridice privirea.

— Dacă nu vrei să faci treabă bună du-te de-aici, strigă Grigorel aproape izbucnind în plîns. De ce omori și legumele odată cu buruienile ?

— Mă alungi ? N-ai decît, prinse din zbor ideea, Iordache. Pe urmă să nu zici că nu m-ai alungat tu !

Și aruncînd la întîmplare smocul de buruieni pe care-l avea în mînă, ieși din grădină mormăind :

— Va să zică așa te porți tu cu fratele mai mare care-ți promise de toate !..

În seara aceea Grigorel uită să închidă cotețul păsărilor. De fapt, el anume lăsase ușița deschisă, gîndind că dacă le-o fi foame, găinile vor ieși să mănince grăunțele pe care le aruncase prea tirziu, după ce păsările intraseră la culcare.

Mamei însă nu-i explică toată întîmplarea și se lăsă certat, socotindu-se pe drept vinovat.

— Ia și tu exemplu de la fratele tău mai mare, îl sfătui și tatăl. Ai văzut ce frumoasă grădină a făcut ? Ți-e mai mare dragul să intri în ea.

— Ba ai putea chiar să-l mai ajuți. Uite, săracu, a obosit, în fiecare seară îl găsîm dormind. Nici lecțiile nu mai are putere să și le facă. Iar tu te joci toată ziua și abia noaptea îți aduci aminte de îndatoririle tale de școlar.

Nu știu cum se va termina întîmplarea asta, ce vor zice părinții cînd vor afla adevărul. Nu știu nici dacă îl vor afla. Pentru că Grigorel a hotărît să nu le spună nimic. Lui îi place atît de mult în grădină, printre rasadurile verzi și proaspete pe care el le îngrijește cu dragoste și le apără de cei mai vrăjmași — buruienile și uscăciunea — în-cît se teme să nu-l despartă cineva de ele. Cît despre Iordache, nici prin gînd nu-i trece să renunțe la metoda cu „ăla micu”. Ba vrea s-o extindă și asupra altor treburi care deocamdată i-au mai rămas lui : să aprindă focul, să umple gălețile cu apă, să pregătească lemne din vreascurile uscate aduse de tatăl lor din pădure. Eu, nici atît nu voi fi cel care să le spun părinților despre înțelegerea, sau neînțelegerea dintre cei doi frați. Nu vreau să mă amestec în treburile lor de familie. Am însă încredere în proverbul că minciuna are picioare scurte și adevărul îi trece totdeauna înainte. Iar adevărul este că nici „ăla micu” nu e chiar de tot, de tot nevinovat.

UN CIOB DE STICLĂ COLORĂȚĂ

de COSTACHE ANTON

La prima vedere, clasa noastră nu are nimic neobișnuit. E o clasă ca altele altele: cu bănci, catedră, tablă, o sobă uriașă și greoaie ca un hipopotam, cu trei ferestre înalte, acoperite până la jumătate de perdele brodate cindva de mîinile fetelor, priceputele și harnicele noastre colege! Ar mai fi cuierul. Un cuier meșterit de băieți. Un cuier nostim, un fel de cronică în imagini dintr-un timp aproape uitat, adică exact de pe timpul cînd aveam un cerc de pirogravură și ne plăcea să-l frecventăm. Tot de pe-atunci ne-a rămas și colțul cu trofee de la diferite olimpiade, întreceri sportive sau concursuri. Și fresca de pe peretele de la intrare, lucrată de cei de la cercul de pictură. Și statuetele, ori busturile de volevozi și domni, modelate în lemn de talentații noștri sculptori! Bineînțeles, aș putea să mai adaug la acest răboj cele trei planșe care au obținut premiul I la un concurs județean de desene. Însă prefer să mă opresc. Pentru că de aici, de la aceste planșe, începe neobișnuitul. În-

cep laurii care ne-au făcut cunoscuți în tot orașul, începe faima, dar mai ales începe climatul acela călduț ce s-a instalat pe nesimțite, așa cum se instalează uneori primăvara. Virgil zice că pe sub ferestrele clasei ar trece Golfstreamul și că „foarte curînd la noi vor înflori smochinii și portocalii”. Acestea sînt cuvintele rostite chiar de Virgil. Colegul meu de bancă vrea să fie ironic, însă nu găsește niciodată tonul potrivit. Nu-l ajută glasul. Nici temperamentul. Pentru că e prea timid și cuvintele îi sînt potrivnice, îl trădează. Un cuvînt rostit de Virgil, oricît de ironic, e ca o săgeată care își schimbă brusc direcția. Dar Virgil nu are nici o vină! Vina e a celor trei planșe. Cum au fost așezate la loc de cinste, lângă celelalte trofee, clasa noastră a suferit o ciudată metamorfoză. Parcă pămîntul și-ar fi schimbat punctele cardinale. Razele soarelui nu mai pătrund prin ferestrele dichisite, cu perdele albe. Cele trei ferestre au devenit inutile, ori pur decorative, pentru că lumina, ade-